

ՊՐՈԼԵՏԱՐՆԵՐ ԲՈԼՈՐ ՅԵՐԿՐՆԵՐԻ, ՄԻՍՅԵ՛Ք

ԿԱՐՄԻՐ ԲԱՆԱԿԻ
ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ՆՅՈՒԹԵՐ
ՄԱՆԿԱԴԱՐՏԵՋՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

ԼՈՒՍՊԱՐԵԶՈՒՄ

ՅԵՐԵՎԱՆ

1938

372.2
4-33

372.2

4-33

5.

ՊՐՈՒԵՏԱՐՆԵՐ ԲՈՂՈՐ ՅԵՐԿՐՆԵՐԻ, ՄԻԱՅԵՒՔ

0120-10

ՀԻՍՅ ԼՈՒՍԺՈՂԿՈՍԱՏԻ ՆԱԽԱԴՊՐՈՅԱԿԱՆ ԿԱԲԻՆԵՏ

ԿԱՐՄԻՐ ԲԱՆԱԿԻ 20-ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ՆՅՈՒԹԵՐ

Մ Ա Ն Կ Ա Պ Ա Ր Տ Ե Ջ Ն Ե Ր Ի Չ Ա Մ Ա Ր

Լ Ո Ւ Ս Պ Ա Ր Բ Շ Ր Ա Տ

Յ Ե Ր Ե Վ Ա Ն

1938

3310
38

Պատ. խմբագիր Հ. ՄԱՆՅԱՆ
Տեխ. խմբ. Ա. ՄԱԼԽԱՅԱՆ

«Խորհրդային Հայաստան»-ի երատարակչության տպարան, Յերևան Գեուհի № 4
Գլխավոր № 6527 Պատ. № 70 Տիրույթ. 1500

ԿԱՐՄԻՐ ԲԱՆԱԿԻ ՏՈՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ՆԱԽԱԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՆԵՐՈՒՄ

1938 թվի փետրվարի 23-ին լրտնում է Կարմիր բանակի 20-րդ տարեդարձը:

Կարմիր բանակը վայելում է ԽՍՀՄ բոլոր ժողովուրդների անսահման սերն ու համակրանքը: Կարմիր բանակի զեկազարներին ու նրա հերոսներին ճանաչում են մեր ամբողջ յերկիրը: Յերեխաներն զգալուն կերպով բնորոշում են այդ վերաբերմունքը՝ զեպի մեր հարազատ Կարմիր բանակը, և այդ հանդամանքը մեծ մասամբ փորոշում է նրանց սեփական վերաբերմունքը զեպի Կարմիր բանակը, նրա հերոսներն ու զեկավարները: Նրանք մեծ սերով խաղում են Կարմիր բանակ, պատկերացում են իրենց Կարմիր բանակի զեկազարների գերում և աշխատում են ամեն կերպ նմանվել նրանց: Կարմիր բանակային համազգեստը, զենքը, կազմակերպված շարքերը, պարապմունքները, յերգերը գրավում են յերեխաներին:

Մանկավարժի խնդիրն է Կարմիր բանակի կյանքից վերցրած վառ, հուզական պատկերները, հերոսական եպիդոդների միջոցով ելլ ավելի խորացնել յերեխաների բնական սերը զեպի Կարմիր բանակը, զեպի նրա զեկազարներն ու հերոսները և դաստիարակել նրանց մեջ անսահման սեր ու նվիրվածություն զեպի մեր յերկիրը, զեպի ժողովուրդների մեծ առաջնորդ ընկ. ՍՏԱԻՆԸ, զեպի Կարմիր բանակն ու նրա զեկավար, Խորհրդային Միության առաջին մորչալ՝ ՎՈՐՈՇԻԼՈՎԸ:

Մանկավարժը յերեխաներին մատչելի ձևով պետք է պատկերացում տա, վոր Կարմիր բանակը մեր յերկրի աթթունն պահակն է և պատրաստ է ամեն բուպե ջախջախիչ հակահարված տալու բոլոր նրանց յովքեր կհամարձակվեն հարձակվել մեզ վրա կամ ամենափոքր չափով խախտել մեր սոցիալիստական հայրենիքը սահմանները:

Մանկավարժը յերեխաներին պետք է ծանոթացնի Կարմիր բանակի հերոսներին՝ Չուպակի, Շչոբսի և ուրիշներին սխրադործություններին, վորով և կրաստիարակի յերեխաների մեջ հաստատակամություն, համարձակություն, կազմակերպվածություն և անվեհերություն: Գունեղ, գինամիկ պատկերները միջոցով մանկավարժը պետք է համակի յերեխաների հուզական աշխարհը, քաջալերի և ուղղութուն տա նրանց գրույցներին ու արտահայտություններին և հարստացնի յերեխաների փորձը՝ հետաքրքրական, ուչազրափ հետոսական պատմվածքներով, վոտոսնավորներով ու յերգերով:

Մանկավարժը պետք է հմտորեն զեկավարի ու զարգացնի յերեխաների ստեղծադործական յաղերը, նըպատի նրանց ստեղծադործության արտահայտության նկարի, ձեփի և այլ միջոցներով: Այս նպատակով անհրաժեշտ է ուղտադործել վոջ միայն ժողովածվում զետեղված նյութերը, այլև ուրիշ զեղարվեստական պատմվածքներ («Հերոս կոմունարը» — Սո. Չորյանի, «Հերոս Կարինը» — Արազու):

Գետք և ողորդործել նաև ցայտուն արտահայտիչ լրջուստբացիաներ, լրագրական նյութեր, արտակոպ, ստաֆերային և տիկնիկային թատրոններ, վորոնք յերեխաների հասարակահան-քաղաքական դաստիարակության տեսակետից խոշոր նշանակություն ունեն:

Կարմիր բանակի տոնակատարությունը մանկապարտեզում առաջ և բերում ուրախ տոնական տրամադրություն: Տոնի նախապատրաստական աշխատանքները յերեխաների հետ պետք է սկսել տոնից 3-4 օր առաջ:

Ամբողջ մանկապարտեզը պետք է դեղարվեստորեն դարձարել: Դահլիճում կախել ընկ. ընկ. Լենինի, Ստալինի, Վորոշիլովի, Բուդյոննու նկարները դեղեցիկ դարձարված շքանակներով: Դահլիճը դարձարել ծաղիկներով, սալառնակներով, պարզուտներով, համապատասխան պլակատներով ու լողունդներով: Աչքի ընկնող տեղում ցուցադրել մանկապարտեզում յեղած ուսումնական խաղալիքները՝ թնդանոթներ, տանկեր, զննարկներ, հրացաններ, ուսումնական ավտոներ, սայլեր, ձիեր և բանակայինների ֆիգուրներ: Սենյակների դարձարմանը պետք է մաս-

նակից դարձնել մեծ յերեխաներին: Տոնի օրը մանկապարտեզը պետք է տոնական տեսք ունենա: Բոլոր յերեխաներն ու հասակավորները պետք է մաքուր և գեղեցիկ հազնված լինեն ու կրեն վորոնե զարդ՝ բանակայինի գլխարկ, հրացան, վարմիր աստղ և այլն:

Յանկարյ յե, վոր տոնին յերույթ ունենա հրապիրված բանակայինը: Յերույթը պետք է տեվի շատ կարճ, բովանդակությունը պարզ և մատչելի յերեխաների համար:

Յերեխաներն իրենց յերույթում ցուցադրում են վոր միայն այն, ինչ սովորել են Կարմիր բանակի տոնի առթիվ, այլև անցածից հետաքրքրական համարներ, պարենը, խաղեր և այլն:

Տոնակատարությունը պետք է անցկացնել ուրախ ու աշխույժ, ստեղծել յերեխաների մեջ բարձր տոնական տրամադրություն:

Վերջում յերեխաներին արվում է ճոխ հյուրասիրություն:

Ամբողջ տոնակատարությունը մեկ ու կես ժամից ավելի չպետք է տևի:

Լուսժողովատի նախադարձական բաժնի վարիչ՝ Հ. ՄԱՆՅԱՆ

Նախադարձական Մերձովարիստի վարիչ Փ. ՊՈՂՈՍՅԱՆ

Проведение дня Красной Армии в дошкольных учреждениях

23 февраля 1933 г. исполняется двадцатилетие Красной Армии.

Красная Армия пользуется безграничной любовью и уважением всех народов СССР. Вся страна знает героев и руководителей Красной Армии. Дети чутко воспринимают это отношение к нашей родной Красной Армии и это определяет и их отношение к героям и руководителям ее. Они с воодушевлением играют в Красную Армию, изображают командиров Красной Армии и стараются во всем походить на них. Красноармейская форма (обмундирование) оружие, организованные колонны, занятия, песни привлекают детей.

Задача педагога заключается в том, чтобы посредством ярких эмоциональных образов, героических эпизодов из жизни Красной Армии еще более углубить любовь детей к Красной Армии и ее вождям, воспитать в них беспрдельную любовь и преданность к нашей стране, к великому вождю народов товарищу Сталину, к Красной Армии и к первому маршалу Советского Союза тов. Ворошилову.

Педагог в доступной форме должен дать детям представление о том, что Красная Армия зоркий страж наших границ и каждую минуту готова дать отпор и разбить всех, кто осмелится посягнуть на неприкосновенность границ нашей социалистической родины. Педагог должен ознакомить детей с подвигами героев Красной Армии Чапаева, Шорса и других, что воспитает в детях твердость характера, смелость и самоотверженность.

Яркими, эмоциональными, увлекательными образами педагог подымает настроение детей, дает направление их беседам, играм, высказываниям, обогащает их опыт интересными рассказами и песнями.

Педагог должен уметь руководить творческими играми детей, способствовать проявлению их творчества в рисунке, лепке и в других видах деятельности. С этой целью помещенные в предлагаемом сборнике материалы, но и другие художественные рассказы, «На заставе» Барто, «Оборона», Михалкова и др. Нужно использовать также художественные иллюстрации, отрывки из газет и журналов, теневой и кукольный театры, аллоскоп. Все это имеет крупное воспитательное значение.

Празднование дня Красной Армии в детском саду вызывает у детей веселое, праздничное настроение. Подготовительную к празднику работу нужно начать за 3-4 дня.

Детсад нужно художественно оформить. В зале повесить портреты т. т. Ленина, Сталина, Буденного и Ворошилова в красивых рамах. Зал убрать парашютами, аэропланами, звездами, флажками, соответствующими плакатами и лозунгами.

На видном месте расставить имеющиеся в детсаду военные игрушки: пушки, ружья, пулеметы, танки, броневики и фигуры красноармейцев.

Старших детей привлечь к работе по уборке комнат. В детсаду в этот день все должно быть празднично. В этот день все дети и взрослые должны

быть чисто и красиво одеты, должны иметь какойнибудь значек или убор, например: красноармейская шапка, ружье, красная звезда.

Желательно, чтоб на празднике имел выступление приглашенный красноармеец. Выступление должно быть коротким, ясным и доступным по содержанию.

Дети могут в своих выступлениях исполнять не только выученные ко дню Красной Армии номера, но также

из пройденных материалов песни, пляски и т. д.

Праздник нужно провести весело и живо, создать в детях радостное настроение.

В конце утренника детям дается обильное угощение.

Праздник должен продолжаться не более полутора часа.

Зав. дошкольным отделом
А. МАНЬЯН

Зав. дошкольным кабинетом
П. ПОГОСЯН

Məktəvə qəbər myəssisələrdə Qızıl Ordu vajramı

1938-ci il fevralın 23-ndə Qızıl Ordunun 20-ci il dönyuy təsaduqət tərbiyələndirməkdən ibarət olur.

Qızıl Ordu, SSR İttifaqında kəşiyun xalqların hədsiz məhəbbət və rəqəbatını qazanmışdır. Bytun əlkə Qızıl Ordunun rəhbərlərini və onun qəhrəmanlarını tanıdır. Usaxlar, doqma Qızıl ordumuza olan həmin o mynasibəti həssaslaşdır. Əlxla dərk edir və Qızıl Orduja, onun qəhrəmanlarına və rəhbərlərinə onları məhəbbəti böyük miqyasda həmin o mynasibətlə myəjən olunur. Onlar Qızıl Ordu ojununu böyük istəklə ojnayırlar, əzlərini qızıl ordu rəhbərləri rölunda təsvir edir və hər vəçhlə onlara bənzəməyə cəlbərlər. Qızıl Ordunun forması, silahı, mytəşkil sbraları, məşqələləri və mahnıları usaxlar cəlb edirlər.

Pedaqoqun vəzifəsi---Qızıl Ordu həyatından gətyrylmis parlay emosional təsvirlər və qəhrəmanə epizotlar vasitəsilə Qızıl Orduja, onun rəhbərlərinə və qəhrəmanlarına olan təbii məhəbbəti daha da dərinləşdirib, onlarda Əlkəmizə, xalqların böyük vozdu STALIN joldaşa Qızıl Orduja və onun rəhbəri Sovet İttifaqının birinci marşalı VOROŞILOV jol-

dasa doqru hədsiz məhəbbət və sədaqət tərbiyələndirməkdən ibarətdir.

Pedaqoq, Qızıl ordu əlkəminin sajbəx kəşiyunsi olub, yzərimizə hycum etməyə və jaxud Sosialist vətənimizin sərhədlərini cüz'i miqdarda da olsa pozmağa cür'ət edənələrə hər dəqiqə əziçi zərbə endirməyə hazırlı olduqunu usaxlara əlverişli surətdə əlatmaladırlar.

Pedaqoq usaxları Qızıl Ordu qəhrəmanları--Cəpajev, Şcors və özgələrinin şycaətləri ilə tanış edib, usaxlarda mətanət, mytəşəkillik və qorxusuzlux tərbiyələndirməlidir.

Pedaqoq-parlay, dinamik təsvirlər vasitəsilə usaxların emosional dunyasını qavramalı, onları my sahibə və ifadələrinə istiqamət verməli və usaxların təçrybəsini cəzibəli hekajələr, nəzmlər və mahnılarla zənginləşdirməlidir.

Pedaqoq usaxların jərədbçiləx ojunlarına rəhbərlik edib, onları inkisaf etdirməyi, və şəkil, sbray və özgə vasitələrlə onları jərədbçiləx ifadəsinə jərdəm etməlidir. Həmin məqsədlə jalnəz məçmuədə dərc olunan materiallardan dejil həttə özgə bədii hekajələrdən də («Qəhrəman qommunar»--St. Zorjan, «Qəhrəman Qarın»--Arazi»

istifadə etmək lazımdır. Ejni zamanlarda, uşaxların ictimai səjasi tərbiyəsi neqteji--nəzərindən bəyik əhəmiyyəti olan parlay və ifadəli illustrasiyalardan, qəzet materiallarından, alosqopdan, kölgə və gəlin teatrından istifadə etməlidir.

Qəzyl Ordu bajramı uşaq baqcasında şad bajram əhvali-ruhiyyəsi əmələ gətirir. Bajrama hazırlıx işləri uşaxlar ilə birlikdə bajramdan 3--4 gün əvvəl başlanılmalıdır.

Bytyn uşax baqcası bədii surətdə bəzənilməlidir. LENIN, STALIN, VOROŞILOV və BUDJONU joldaşların portretləri qəşəng surətdə bəzənilmiş rəmqalar icərsində zalda asılmalıdır. Zal-cicəklər, aeroplanlar və şyarlarla bəzənilməlidir. Uşax baqcasında olan hərbi ojun çaxları-topları, tanqları, atları və qəzyl orduluların fiqurlarını gözə cərpən jerdə göstərməlidir. Otaxların

bəzənilməsində bəyik uşaxlar işi-
rak etdirilməlidir.

Uşax baqcası bajram gyny cəx təmiz və bajram hissijətə olmalıdır. Byty nusaxlar və jəslərlər təmiz və qəşəng gejiyməli və qəzyl ordulu şlapqas, silah və qərməz jəldə kimi hər hausə bir bəzək daşmalılardır və i. a.

Bajram gyny dəvət olunan qəzyl ordulu cəqəsdə bulunmalıdır. Cəxəş cəx qəssa məzmunlu sadə və uşaxlar ucyn əlverişli olmalıdır.

Uşaxlar öz cəxəslərində jəlməz Qəzyl Ordu bajramı mynasibətəle əjrəndiklərini dejiil, maraxlı rəqsələr və ojunlar da göstərməlidir. lər, və i.a.

Bajramı şad və sevinclə keci-rib, uşaxlarda jyksək bajram əhvali-ruhiyyəsi jəratılmalıdır.

Sonra uşaxlar ucyn zəngin my-samirə verilir.

Bajram saat jərdəndan artıx davam etməməlidir.

Dərbazkəryəna əjda ordia sor idare bəri məktəbada

23—e fevrale sala 1938—a təsor u sərkəre wi məşale diwana mam dəbə 20 salja əskərə sor. Şewreji peşin—həvale Voroşilov.

Həmu cəmaəte Ç.Ş.S.T. be-
həsab həz dəkən u bəlynd dəg-
rən hyrməta əskərə sor. Təmam-
ja wəlate mə nasdıkə sərkəre u
əgite əskərə sor. Zaro bə pehə-
sandəni fəmə dəkən we nezikbu-
ne bərbə əskərə məjli sori həlal,
u əw jək bə para pıranı kəvşdə-
kə nezikbuca wənə arəzi bərob

Gərəkə pedagog bə çure təhət
(fəmkəryəni) fəmdarje bəde, ky
əskərə Sor qərawəle həşjarı wəla
te məje u hazıre hər dəqa dəba
hurkəryəne bəde wan həmuja, ke-
ky dyl dəkə sər məda bədyre ja-
ne həma bə zəf həndəki xərabkə
sinore wəlate məjli sosialistije.
Gərəkə pedagog zara bəke na-
se əgite əskərə Sor.—Сараев,
Şcorsi u merxasja je dəne, bəki-
zane we tərbətke nava zarada ry-
həgite, mərditje, təşkiltitje u be-
tərstie. Bə koməkja səfəte bədaw,
dinamik gərəkə pedagog neziki
dınja zarajə dylşkəstəne bə, dyl
dərbazkəryəna u kəlamə əskərə sor
bəde wana u re, bəde qəşəkəryə-
ne wana u gotəne wana u dəw-

Pərsa pedagogə bə koməkja
ləti kə cəryəbandəna zara bə sər-
səfəte dylşkəstəni, epizote əgiti
hatje interesi, həwasə əgite, bə
dəha u dəha kurkə həkəryəna
şajira u kəlama. Pedagog gərəkə
zarajə təbjətiji bərbə əskərə sor,
bə pırzənəji sərkəre bəke u peş-
bərbə sərkəre u əgite we u nava
da bəbə listəke zarajə əfrandəne,
wanada tərbətke həkəryəna be
koməke bəde şəkle dajina əfran-
həsab u rəwabujl bərbə wəlate
dəna wana, bə koməkja səvaxkə-
mə, bərbə peşikəre cəmaətəji mə-
ryəne u çure majin. Bona ve nete
zən həvale Stalin, bərbə əskərə
lazımə bədnə xəbate nə ky tənə

materjale sbornikedə hatənə dajine, le ysa zi sərhətje iskuştveje majin („Komunare əgit, karine əgit“—Arazi)

Gərəke bədnə xəbətə ysazi iljustrasiə bər bə əv, netli, materjale zə gazeta, aloskop, tatrone sie u bukoka, je ky bona tərətəkərənə zarajə cəməti—səjasətje çikl zəf məzən dəgərən.

Əjdəkərənə əskərə sor nava baqce zarada peşda tənə kefa əjdeje rənd. Xəbətə əjdeje bər hingehəzəkərənə gərəke zarara dəst pe bəkən 3—4 roz bəri əjde.

Gərəke təmətja baqce zara bə bədəwi be xəmələndənə. Zaleda (klubeda) dərəkən şəkə həv. həv. Lenin, Stalin, Vorosilov, Budjoni nava rəmke rənd xəmələndida. Zale (klube) bə xəmələndən bə ky-lilka, aeroplana, paraşjuta, bə plakate lajq u lozunga. Bə çije bər bə əv nişəndən listəke əskərjenə baqcədə hənə, tora, tanka, pilimota, tənəngə, avtomobile əskərje, əraba, həspə u figure əskər. Gərəke təvi şəxylə xəmələndənə otaxa kən zərə məzən.

Roza əjde baqce zara gərəke əjditi bə, həmu zar u je məzən gərəke rənd u tənəz xəwəkəri bən u sər xəwəkən xəmələndənə—kyme əskərə sor, tənəng, stəjrka sor u je dən. Zəf baş dəbə, wəki roza əjde dərəkəvə xəbərde nəfərəkə əskərə sori gazikəri.

Əw dərəkətən gərəke zəf kən bə, neta we zəf zələl u fəmdarj bona zara.

Zaro dərəkətənə xəwədə nişəndən dən nə ky tənə əw, sə ky hin bunə gredaji əjda əskərə Sorra, le ysa zi nomere həwəsə tənəstə dərbəzbuji, listək, govənd u je dənə.

Əjdəkərənə gərəke şa u əşq dərbəzəkən, nava zarada bəfripən əşqə əjdeje bənənd.

Kytasie zarara te dajine məvantja tənə (həbujini).

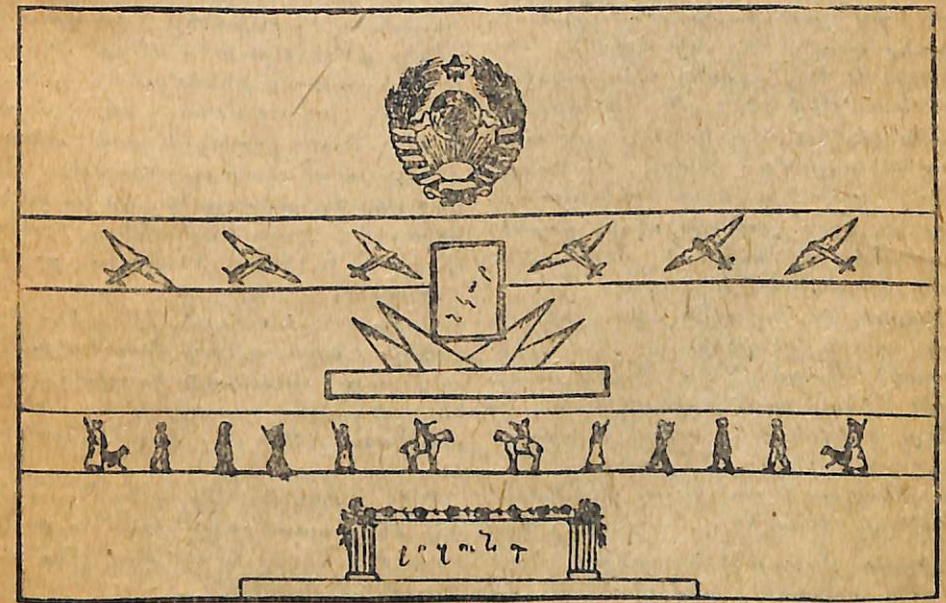
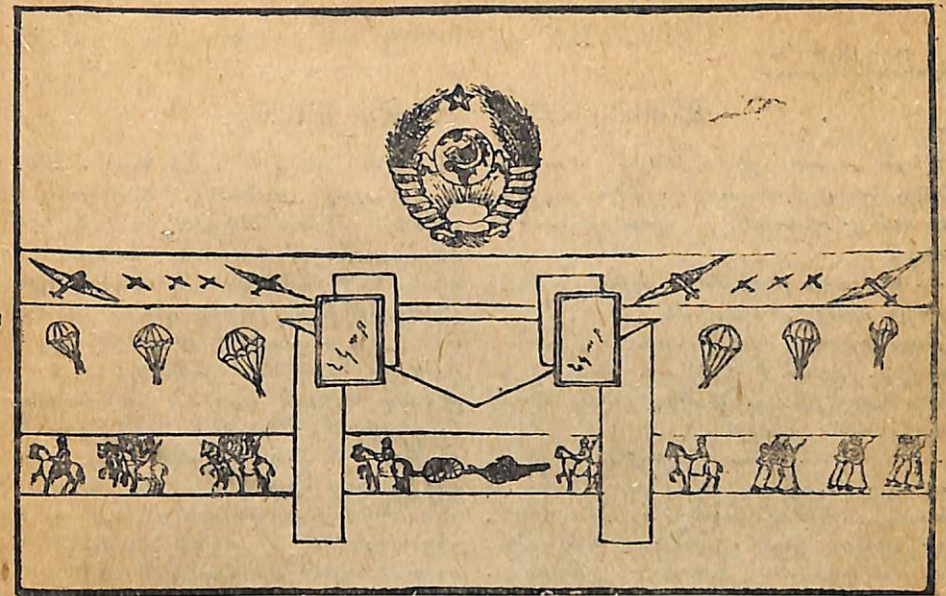
Həmu əjd dərbəzəkərən gərək səhət nivəke zədətər nəktəsinə.

Sərwera dərəçə peşəzəri məktəbe kom. cəm. ronkaje

Sərwera kabinetə peş hazəri məktəbe

H. Manjan

P. Roqosjan

ՄԱՆԿԱԳԱՐՏԵԳՆԵՐԻ ԴԱՀԼԻՃՆԵՐԻ ՁԵՎԱՎՈՐՄԱՆ ՆՄՈՒՇՆԵՐ

ՉՐՈՒՅՑ ԿԱՐՄԻՐ ԲԱՆԱԿԻ ՄԱՍԻՆ

Յերբ բոլոր պիտանքները համարձակեցին հրամանատարի շուրջը, և յերբ գաղարեց աղմուկը, հրամանատարն ասաց.

— Փոքրիկ ընկերներ, գիտե՞ք ինչի մասին պիտի խոսեմ ձեզ հետ:

Բարձրացավ մեծ աղմուկ: Ամեն կողմից՝ դուռն էլին: — Այո, գիտե՞ք կարմիր բանակի, նրա 16-րդ տարեդարձի մասին:

— Այո, — ասաց հրամանատարը, — միայն թե յես, վորպես կարմիր բանակի հրամանատար, պիտի ասեմ, վոր սովոր չեմ աղբյուրի աղմուկի, դուռն գոչումի: Նստեցեք կարգապահ կերպով և լսեցեք:

Յերբ 1917 թ. Լենինի ղեկավարութեամբ մենք տապալեցինք կապիտալիստներին իշխանութիւնը Ռուսաստանում, Լենինն ասաց. մեզ պետք է նոր, ուժեղ, պրոլետարական մի բանակ—կարմիր բանակ: Առանց դրան, մեր թշնամիները թե ներսից և թե դրսից մեզ հանդիստ չեն տա: Յեղ 1918 թ. փետրվարի 23-ին սկսվեց մեր կարմիր բանակի կազմակերպումը: Կարճ ժամանակում, կամուխտներին ղեկավարութեամբ, այդ բանակն սկսեց գործել բազմաթիվ թշնամիներին, ղեկերաղնների և կարգապահներին դեմ:

Չարդեցին Կոչակին, Յուզենիչին: Յրիվ տվին Դենիկինի և Վրանգելի բանակի մնացորդները: Լայ խրատ տվին Լեհաստանի սպիտակներին:

Այդ կռիվներում, ամբողջ ամբողջով ու սպասազնայեց մեր բանակը: Նրա ղեկավար և առաջնորդ հրամանատարները՝ Ստարիկը, Ֆրունզեն, Վորոշիլովը, Բուդյոնինն տանում էին կարմիր բանակի գիլիկիաները մի հաղթանակից մյուս հաղթանակի:

1918 թ. մինչև 21 թ. ամբողջ Ռուսաստանում և Անդրկովկասում կռիվ-

ներ էլին տեղի ունենում. մինչև վոր կարմիր բանակը ջախջախեց մեր բոլոր թշնամիներին, իսկ նրանց մնացորդները միայն կապիտալիստական յերկրները: Այնտեղից նրանք փորձում էին նորից դուրս գալ մեր դեմ, սպառնալով սկսել, բայց մեր ուժեղ կարմիր բանակը բաջու-թյամբ հսկում էր մեր սահմանները: Ֆրանսիան, Անգլիան և Լեհաստանը չէին համարձակվում բաց կռիվ դուրս գալ մեր դեմ: Մեզ ոգնում էին նաև բուրժուական յերկրների մեր յեղբայրները՝ բանվորներն ու հեղափոխական ղեկավարները:

Յերբ մեր յերկրում խաղաղութիւն և ադատութիւն տիրեց և մենք լսեցինք կարգի բերել մեր անտեսութիւնը, կարմիր բանակը զարձակ մի մեծ սպանական գպրոց: Այս գպրոցում ամեն տարի հազարավոր յերիտասարդ բանվորներ և գյուղացիներ գիտութիւն են ձեռք բերում և սովորում են թշնամուն հաղթել: Նրանք սովորում են ճիշտ նշան բռնել, ճիշտ կրակել և լավ տիրապետել ռազմական տեխնիկային: Չե՞ վոր մեր թշնամին ուժեղ եր իր տեխնիկայով և նրան ջախջախելու համար պետք է ունենալ նույնպես բարձր տեխնիկա:

Ամբողջ աշխարհում, մենք ենք իսկական խաղաղութեան կողմնակիցները, բայց, վորպէսզի կապիտալիստները մեզ վրա չհարձակվեն, մենք ուժեղացրել ենք մեր կարմիր բանակը:

Ընկ. Ստալինը ճիշտ եր ասում, վոր մենք պատերազմ չենք ուզում, բայց մեր հողից և մի թիկ չենք տա մեր թշնամիներին:

Սրանով վերջացրեց հրամանատարը իր գրույցը, բայց շատով նա նորից կայցելի մեզ՝ պիտանքներին:

ՍՈՎՈՐԻՐ ՃԱՆԱՉԵԼ ԹՇՆԱՍՈՒՆ

«ՄՈՒՐԱՅԿԱՆԸ»

Յերեկոյան Ֆեդյան ու Գալբուշան դնացին գետի ափը:

Հանկարծ Ֆեդյան իր ընկերոջ թնր քաշեց:

— Նայիր, բանջարանոցում մի մարդ կա:

— Վո՞րտեղ է: Ֆեդյան ցույց տվեց պամիդորը թուփը:

— Այ, այն թփի յետևին:

— Գուցե մեր կոլտնտեսականները ինչ է:

— Մեր կոլտնտեսականը չի թաղընվի:

Յերեկաները չունենրը պահած, մտան բանջարանոց:

— Գլխավորն այն է, վոր մեզ չնկատի,— շնջաց Գալբուշան Ֆեդյային:

— Դու աշտեղ մնա, իսկ յես կվազեմ ուղեկալը:

Բայց թփի յետևին թաղնված մարդը նրանց նկատեց ու սրեց արագարագ պամիդոր պոկել:

Յերեկանները մտաեցան նրան:

Մարդը մի պամիդոր գցեց բերանը և ինդրվելով սկսեց ծամել:

Յերեկաններն ուշադրութեամբ նայեցին նրան: Անձանոթը ցնցոտիներ էր հաղել:

— Դուք աշտեղ ի՞նչ եք անում, հարցրեց Գալբուշան:

— Յես մուրացկան եմ... Չոկում եմ... սոխած եմ, մեկը կերա:

— Թու,— թքեց Գալբուշան:—

Չե՞ վոր դա իսկ է:

Գալբուշան գնաց: Ֆեդյան մնաց:

— Դուք ո՞վ եք,— հարցրեց Ֆեդյան անձանոթին:

— Չե՞ վոր ասացի. հարևան եմ, մտախի գյուղից: Իսկ այն յերեկան ս՞ըր գնաց:

— Ո՞ւր պիտի գնա վոր: Հայտնի

բան է՝ տուն,— պատասխանեց Ֆեդյան:

— Բայց ինչո՞ւ քեզ հետ չգնաց:

— Մենք միասին չենք յեկել:

— Ուշ է: Տուն գնալիս չե՞ս վախեննա:

— Վուչ:

— Կեցցես: Ուղղակի հերոս ես,— գտվեց Ֆեդյային «մուրացկանը» և կրկին նայեց դեպի այն կողմը, վորտեղ գնաց Գալբուշան:

— Նստե՞նք:

— Նստեցեք, իսկ յես կկանդենմ:

«Մուրացկանը» նստեց:

— Մախորկա չունե՞ս,— հարցրեց անձանոթը:

— Չեմ ծխում,— պատասխանեց Ֆեդյան:

Մտովի թփերը շարժվեցին:

«Մուրացկանը» ցնցոտիների տակից աստճանակը հանեց և ուզեց դեպի Ֆեդյան:

— Ծպրտուն հանես՝ կսպանեմ:

Նա անհայտացավ թփերի մեջ: Ֆեդյան անշարժ կանդենեց, և շուտին սկսանջ դրեց:

— Անհայտացավ,— հանկարծ լսեց Ֆեդյան ուղեկալի պետի ծանոթ ձայնը:

— Այո,— դայրութեով պատասխանեց Ֆեդյան, մատն ուղղելով դեպի մթութիւնը:

Ուղեկալի պետը և սահմանապահները շրջապատեցին թփերը և «մուրացկանին» բռնեցին:

Մի որից հետո տղեկալի պետը հարտեց Գալբուշա Միխայլովիուն և Ֆեդյա Դունայեվիուն, վոր նրանք ուղեն էն ձեռքակալելու մի խոշոր լրտես և վոր սահմանապահ գործատար շնորհակալութիւն է հայտնում նրանց և պարգևատրում է լավ նոխրներով:

Թարգմ.՝ Հ. ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆ

Գ Ո Ր Շ Ի Կ Ը

(Սահմանապահի պատմածը)

Ամեն բանով լավ եր իմ Աշխատը, վախճանակազմ, վտանները բարակ, ընթացքը սահուն, միայն թե շատ շուտ եր հոգնում:

Մի անգամ նստած մտածում եմ, վո՞ր ձին վերցնեմ Աշխատի փոխարեն: Չե՞ վոր այդ ձին սահմանապահական ծառայութեան համար անպետք է:

Հանկարծ ինձ մտա յեկավ ջրկիր կարմիր բանակայինը: Նրա դեմքը կարմիր եր, բարկացած, կարծես մեկը վերափոխել եր նրան:

— Ընկեր հրամանատար, — ասում է, — չե՞մ կարող յես Գորշիկի հետ ծառայել, ուրիշ ձի տվեք ինձ:

— Իսկ Գորշիկն ինչո՞վ է վատ, — հարցնում եմ:

— Ծառայութեան մասին փոշ մի դադարիար չունի, — պատասխանում է կարմիր բանակայինը: — Մեր ջրկիրական գործը պատասխանատու գործ է. Յեթե ժամանակին ջուր չհասցնես, ճաշը կուշանա, մարտիկները սոված կզնան սրահակութեան:

Իսկ Գորշիկը դրա հետ գործ չունի:

Այ, այսոր ամբողջ ժամիս ընթացքում հազիվ հասա դետը: Հենց վոր տակառը ջուր լցրի, այժի նման յերկու փոտի վրա կանդնեց, վողջ ջուրը թափեց: Իսկ վերադառնալ չի ուզում. դատարկ տակառին լծված կանդնել է, վոչ առաջ է գնում, վոչ էլ յետ:

Գնացի ձին տեսնելու:

Տեսնում եմ՝ հասակավոր ձի յե,

կուրծքը լայն, վտաններն ամուր, սուկուն ձի յե, լավ ձի յե:

Լավ, ընկեր կարմիր բանակային, — ասում եմ: — Յես ձեզ Գորշիկից կազատեմ, յես կվերցնեմ նորան, իսկ ջուրը կրեբի Աշխատը:

Հենց նույն օրը վողջ ուղեկայր հավաքվեց տեսնելու, թե ինչպես պետք է գնամ Գորշիկի վրա նստած:

Բոլոր սահմանապահները նրա համառ բնավորութունը գիտեցին:

Գորշիկին բերեցին շտաբի առաջ գտնվող մարդագեղեկներ: Յես մոտեցա նրան, ղիտեցի և թոա թամբի վրա:

Սանձերը շարժում եմ, Գորշիկն առաջ չի գնում, կարծես կպել է գետնին:

«Լավ, — մտածում եմ, — յեթե այդպես է, յես էլ բավականին համառ եմ»:

Սանձերը բաց թողի, ավելի հարմար նստեցի թամբի վրա և սկսեցի ծխել:

— Ընկեր հրամանատար, — ծիծաղում են կարմիր բանակայինները, — գուցե կհրամայեք հրել ձեզ:

— Վոչինչ, — ասում եմ, — յես չեմ շտապում: Կանդնում է, թող կազնի: Յերկար ժամանակ կանդնած եր Գորշիկը:

Կարմիր բանակայիններն սպասելուց ձանձրացան և ցրվեցին:

Վերջապես տեսա, վոր Գորշիկն անհանգստանում է. մի վտախց մյուս փոտի վրա յե կանդնում, մի աչքով

խեթ-խեթ ինձ է նայում, կարծես հարցնում է. «Յերկա՞ր պիտի նստե իմ մեջքի վրա»:

Իսկ յես նստած եմ ու նստած:

Գորշիկն սկսեց ամբակով գետինը փորել:

Յես նստած եմ:

Հանկարծ Գորշիկը առաջ սլացավ և միանգամից լրել վաղբով առաջ վաղեց:

Մի ամսից հետո ձին ինձ սիրեց: Յերբ տանում էյին ջրելու, կանդնում եր պատուհանիս առաջ և քուտակի նման բարակ ձայնով խրխնջում:

«Դուրս յեկ, իմ տեր, կարոտել եմ քեզ»:

Իսկ մարտական տաղնասանների ժամանակ Գորշիկին դոմից հանել էլ պետք չեր: Հենց վոր թամբում էյին, ինքը սլանում եր դեպի շտաբը և խրխնջալով կանչում եր ինձ:

Մի ստանամանիբոտ սրբող վելչեր եր: Յես գիտում էյի սահմանի պահակատեղերը: Սահմանագծում ամեն ինչ յազդաղ եր: Միայն ձյունն եր ճոճոտում Գորշիկի ամբակների տակ և հարևան անտառում ստանամանիքից ձաթճաթում էյին չորացած բարդիները:

Հանկարծ Գորշիկը կանդ առավ. սկանջները ցցեց և հուզմունքով խոխոաց:

Յես նայեցի չորս կողմը, մոտիկում վոչ վոր չկար:

«Յերեի, վորեւ տեղ դայլ է թափառում», վորոշեցի յես, և սանձերը շարժեցի:

Բայց Գորշիկը ճանապարհով չզրնաց, շրջվեց դեպի աջ, ուղիղ դեպի դաշտը: Վորսկան շան նման նա վիզը ձյեց և գլուշ առաջ գնաց:

Հանկարծ Գորշիկը տեղում մարեց: Այդ բուպեյին ձիու առաջ մի մարդ յերեսաց սպիտակ խալաթով, վորը դահուկները փոտներին առաջ վաղեց:

«Լրտես է, — մտածեցի յես, — ուղում է սահմանն անցնել»:

Յե՞վ առորձանակա հանեցի:

— Կանդներ, կկրակեմ:

Դահուկավորը չկանդնեց: Փայտերով արագ աշխատելով նա ուղիղ դեպի անտառն եր թռչում:

Դեռ սանձը չըռնած, Գորշիկն ինքը սլացավ դահուկավորի յետեից:

Դահուկավորը շրջվեց դեպի ձախ, Գորշիկն էլ շրջվեց դեպի ձախ: Դահուկավորը վաղեց դեպի անտառը: Գորշիկն էլ նրա յետեից:

Անտառում դահուկավորը կամաց եր վաղում, վորովհետև ձյունը փափուկ եր և ձյունակույտեր կային:

Գորշիկը հասավ նրան: — Կանդներ, — նորից դոշեցի յես, և արդեն պատրաստվեցի գետին թռչելու:

Բայց այդ ժամանակ Գորշիկը ծրովեց դեպի դահուկավորը և յես թամբից ցած ընկա:

«Վերջացավ, — մտածեցի յես, — լրտեսին բաց թողիք»:

Բայց յերբ վոտրի կանդնեցի ու չորս կողմս նայեցի, տեսա, վոր իմ Գորշիկը կանդնած է մի քանի քաղ ինձանից հեռու: Նրա մոտ, ձյունի մեջ ընկած դահուկավորը թափալվում եր: Հենց վոր ուղում եր վեր կենալ, Գորշիկը ձակատով հրում եր նրան և դահուկավորը կրկին ընկնում է խորը ձյունի մեջ:

Դահուկավորին ուղեկայր բերեցի: Նա իսկապես լրտես դուրս յեկավ:

Անա թե ինչպիսի ձի ունեյի յես: Կրկեսում սրբող ձիերն ի՞նչ են վոր: Այս ձին ինքը լրտես դտավ, ինքն էլ բռնեց:

Այդ ժամանակից յես և Գորշիկը յերբեք չենք բաժանվում: Միտսին պահպանում ենք խորհրդային սահմանները:

Յերբ անցյալ ամառ ինձ ուրիշ ուղեկալ փոխադրեցին, հրամանում գրված եր:

Բանվորագյուղացիական Կարմիր Բանակի ավագ լեյտենանտ Վասիլեֆի իր Գորշիկ շտաբային ձիու հետ 3-րդ ուղեկայից փոխադրվում և 4-րդ ուղեկալը»:

— Կանդներ, կկրակեմ:

Բ Ա Ջ Շ Ի Ա Մ Ա Ն Ա Տ Ա Ը

Չորրորդ դասը սկսվեց: Յերրորդ դասարանի դասատուն չկար, աշակերտները վորոշեցին, լուռ նստել դասարանում պատմութուններ անել և չխանդարել մյուս դասարաններին:

— Այ, թող Անահիտը պատմի, խնդրեցին յերեսաները: — Կալ, — ասաց Անահիտը: Նա դուրս յեկավ, կանգնեց ուսուցչի սեղանի մոտ, դիմի շարժումով մազերը հեռացրեց ճակատից և փայլուն աչքերը բարձրացնելով, սկսեց մեծի նման:

— Այն, ինչ վոր հիմի պիտի պատմեմ ձեզ, կատարված բան է. ինձ պատմել է հորեղբայրս: Նա կարմիր բանակային հրամանատար է, նա լառաշատ տարի յե, վոր կարմիր բանակումն է: Դեռ են ժամանակից, յերբ կարմիրները կոպում էին սպիտակների դեմ:

Յերեսաները լսում էին լուռ և ուշադիր:

— Հա, հորեղբորս պատմածն է: Հիմի յես կպատմեմ ենպես, ինչպես վոր հորեղբայրս ինքն է պատմում:

— Բաղաքացիական կռիվների ժամանակ էր: Մի անդամ, մենք, կարմիրներս 120 հոգի ձիավորներ շատ ստաջ գնացին դեպի թշնամին ու մեկ էլ հանկարծ տեսանք, վոր սպիտակները չըջապատել են մեզ մի հոյակի մեջ: Իրանք մեզանից 5-6 անգամ շատ կլինեցին:

Մենք չվախեցանք, վորովհետև տեղերին լավ ծանոթ էինք, մեկ էլ մեզ հետ էր մեր կարմիր բանակի քաջ հրամանատարներից մեկը: Մենք բոլորս նրան շատ էլինք սիրում: Նա միջին հասակով, բայն ուսերով դեղեկեղեկ գեմքով մարդ էր: Նա մե-

զանից էր. մեզ հարադատ, մեզ պես էլ նա բանուր էր յեղել:

Անահիտը քիչ լռեց և ասաց. իմ հորեղբայրն էլ հանքի բանվոր է յեղել, նա ենքան լավ ընկեր էր, մեզ հետ էր ուտում, խմում, պառկում մի վրանի տակ, վոնց վոր մեզանից մեկը:

Նա քաջ և հնարադեմ մարդ էր, մենք բոլորս հավատում էինք, վոր նա հնար կդանի և մենք կբազատվենք այդ նեղ տեղից, և ձիւս վոր ենպես էլ յեղավ: Մի քանի հոգի հասխարհեցին ընկեր հրամանատարի մոտ և սկսեցին խորհուրդ անել:

Մեկ էլ խոսում է Ոստապը և ձեռքը թափ տալիս՝ Ոստապը Ուկրայնացի յեր և ամենաքաջ կոպողներից մեկը: Մի մեծ հաստ մարդ էր, վոնց վոր մի կողմի ծառ, նա վոչ մի բանից չէր վախենում և ձիւս վրա ենպես էր նստում, կարծես ինքն էլ ձիւս մի մասը լիներ:

Միջում էր: Մենք հրամանատարի կարգադրությամբ պատրաստ ընպատում էինք:

Մեր հրամանատարը սուրը հանեց ու գոռաց. իմ յետևից...

Վոնց վոր հրեղեններ, քշեցինք ձիերը և ձեղքեցինք թշնամու, շղթաքն: Մեր յետևից սկսվեց հրացանների ու զնդացիների կրակոցը, մենք բլրուրի յետևն անցկացանք:

— Բա Ոստապին սպանեցին — վշտոտ հարցրեց կիմիկը:

— Սպասի ելի, հիմի կասի հորեղբայրս, — բարկացավ Անահիտը:

— Բավական հեռացանք, տեսանք, վոր մեզանից պակասում է Ոստապը: Մեկ էլ տեսանք բոլորովին ուրիշ կողմից մի ձիավոր քաջ պալիս է

դեպի մեզ, իսկույն ճանաչեցինք՝ դա Ոստապի ձին էր, բայց կարծես քշողն Ոստապը չէր: Մոտ վազեցինք տեսանք Ոստապն է, բայց համարյա ուշքով զնացած Զիրուց իջեցրինք — տեսանք յերեք վերք կա վրան. յերկուսը սրի, մեկը գնդակի: Մեր հրամանատարը գուրգուրելով նրան ասաց.

— Վոչինչ, կապրի:

Վերքերը կտպեցինք, հրացաններից պատռարակ շինեցինք ու Ոստապին տարանք մեր բանակի հիվանդանոցը:

Շ Ո Ղ Ե Ն Յ

Ս Ա Շ Մ Ա Ն Ի Մ Ո Տ

Գարնան մի գիշեր: Վաչիկն իրենց տնից դուրս յեկավ: Ծան հաջող լսեցին պես, նա դիտեց իր ջուրը, սակայն վոչինչ չնկատեց:

Վաչիկենց գոլովը գտնվում էր սահմանի մոտ, դեպի ամիլին դրեթե մի քանի քայլ հեռու:

Վաչիկենց տնից մոտ հարյուր մետր հեռու գտնվում էր սահմանապահ զինվորների պոստը, ուր հերթապահ բանակայինը կանգնել և զգաստ հալաքով նայում էր յերկու ամիլերի ուղղությամբ, չլինի թե վորևէ լրտես, կամ մեր հայրենիքի թշնամի մարդ անցնի սահմանը:

Հենց այն է Վաչիկն ուղում էր տուն մտնել, հանկարծ նկատեց դեպի մյուս ամիլին ինչ վոր սև սովեր և շարժվում: Նա մի թեթև աչ զգաց, բայց իսկույն հաղթահարեց այդ զգացումը և ամիլի մոտենալով դեպի ամիլին, թաղնվեց մի քարի հետևի ու սկսեց ուշադիր նայել, թե ինչ ուղղությամբ է շարժվում ըստ վերը: Սովերը հեռոճեհոտ մոտենում էր դեպի և ամիլի ու ամիլի մեծանում: «Հը, — թշնամի յե. — ասաց վաչիկը մտքում, — յերևի ուղում է գեան անցնի»: Նա չսխալվեց: Սև սովերը, վորը հեռոճեհոտ ամիլի մո-

Ոստապն առողջացավ, բայց աջ ձեռքը փչացավ: Նա էլ կովի չեկավ մեց մեա:

Նսպես մեր քաջ ու խելոք հրամանատարը փրկեց մեր կյանքը:

— Հետո՞, — աղաղակեցին յերեսաները.

— Հետո, — պատասխանեց Անահիտը. կեցցե՛ կարմիր բանակը.

— Ինչ լավն էր: կեցցե՛ կարմիր բանակը, — աղաղակեցին յերեսաները.

Դասը վերջացավ, աշակերտները վոտքի կանգնած յերգում էլին տարանք մեր բանակի հիվանդանոցը:

Կարմիր բանակի յերգը:

3310 38

քանակապիս սրենքի, վոչ մի դեպքում
չի կարելի թողնել, ուստի հերթա-
պահը հեռախոսով զանգահարեց պա-
հակապետին:

— Դու դնա, — ասաց կարմիր բա-
նակապիսը և հետևիլ փախստականին:

Վաչիկին էլ ավելի համարձակու-
թյան ստանալով, մի ակնթարթում
կրկին յետ վաղեց: Հասնելով
իրենց տան մոտ, սկսեց ավելի մեծ
լարվածութեամբ դիտել դեռան անց-
նողին, վորը ջրից դուրս դալով՝
թագնվեց մոտակա թփուտների մեջ:
Այդ ժամանակ մայրիկը դուրս եր
յեկել և Վաչիկին եր վորոնում:
Վաչիկը մի կերպ մայրիկին իմաց
տվեց, վոր ինքն այնտեղ է և լուրջ
գործով է զբաղված: Մայրիկը հե-
տաքրքրվելով մոտեցավ վորդուն:

— Այ տղա, — նեղացած ասաց
նա, — ինչո՞ւ տնից դուրս ես դալիս
և ել չես ուզում վերադառնալ:

— Մայրիկ, մայրիկ սա՛...
հանդիստ պատասխանեց Վաչիկը, —
այս մոտիկ թփուտներում մի մարդ
է թագնվել, նրան եմ հսկում, դու
բարձր մի խոսի:

Մայրիկը հասկացավ, թե բանն
ինչումն է: Այդ բույեյին նրանց մո-
տեցավ սահմանապահ զինվորների
մի խումբ՝ հրամանատարի դիտա-
վորութեամբ:

— Այստե՞ղ եք նկատել սահմանն
անցնողին, — հարցրեց հրամանատա-
րը, դիտելով Վաչիկի մայրիկին:

— Տղաս է նկատել, — ասաց մայ-
րիկը, — մատնացույց անելով թփու-
տի կողմը:

— Ահա, այնտեղ թագնվեց, — մեջ
մտավ Վաչիկին իր ձայնին տալով
հասակավոր մարդու տոն: Յեկ զին-
վորների առջև ընկած, նա քայլեց
ուղիղ այնտեղ ու թագնվել եր սահ-
ման անցնողը:

Ահա այնտեղ մտավ նա, — ասաց
Վաչիկին և կանգ առավ սպասելով,
թե ինչ է կատարվում: Զինվորները
արագորեն շրջադատեցին թփուտը:

Սկսվեց թփերի արանքների զոռ-
հետախուզութունը: Այդ վայրկյա-
նին լավեց ատրճանակի կրակոց:
Մահմանն անցնողն եր: Նա կուչ եր
յեկել մի թփի տակ և կրակում եր
իրեն վորոնողների վրա: Կրակոցները
կրկնվեցին մի քանի անգամ նաև
զինվորների կողմից: Բայց վերջ է
վերջո բռնվեց կասկածելի մարդը:

Հրամանատարի կարգադրութեամբ
զինաթափ արին նրան և ձևաքերն ա-
մուր կապեցին:

Վաչիկենց տան մոտ կարմիր բա-
նակապիսներն ու հրամանատարը սըր-
տանց շնորհակալութուն հայտնեցին
Վաչիկին ու իր մայրիկին՝ մատու-
ցած ծառայութեան համար:

Հետևյալ ուր կարմիր բանակապիս
Յեֆիմովիչը յեկել եր Վաչիկենց
դուռը: Նա զբոսցում եր Վաչիկի ու
մայրիկի հետ շատ մտերմարար:

— Վաչիկը, — ասում եր սահմանա-
պահ զինվորը, — քաջութունն է ա-
րել, — նա նկատել է ստաբիլիտետ պե-
տութեան լրտեսին: Քննութունից
պարզվեց, վոր սահմանն անցած այդ
մարդը, յեկել եր մեր յերկիրը թըշ-
նամական հատուկ նպատակներով:
Կեցցե՛ս դու, Վաչիկ ջան, վոր ող-
նեցիր ինձ թշնամուն բռնելու:

Վաչիկն այդ գովասանքից ուրա-
խացած, փարվում եր իր մայրիկին,
վորը քնքշորեն շոյում եր տղայի
դանդուր մազերն ու ասում.

— Սերժ է իմ Վաչիկը, նա հրա-
ձգութունն էլ է սովորում, վոր
հետո լավ սահմանապահ դառնա է
քաջորեն պաշտպանի մեր խորհրդա-
յին հայրենիքը:

2. ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆ

ԱՆՀԱՂԹ ԲԱՆԱԿԸ

Կարմիր Բանակը,
Անհողթ բանակը,
Մեր Սորհուրդները
Արթուն պահակը,
Զգաստ և անքուն
Գիշեր ու ցերեկ
Իրտում է, հսկում,

Վոր մեր թշնամին
Մոտ չդա յերբեք
Սորհուրդի յերկրին:

Ուռա՛, ուռա՛ մեր
Կարմիր Բանակին,
Բանվոր, դյուղացու
Արթուն պահակին:

Ո Դ Ա Զ Ո Ի

Թրո՛ւ, թրո՛ւ, ողաչու՛,
Ողանալը մի թոչուն,
Կատարելով մեծ շրջան,
Իջավ բակը, ջան, ջան:

Յեկ ողաչուն նայեց դուրս,
— Բարև, — ասաց, — բալիկներ,
Կոմունայի ընկերներ,
Ողանալս ձեզ նվեր:

3. ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆ

ՊՍԻԿ ԿԱՐՄԻՐ ԲԱՆԱԿԱՅԻՆ

Բանակապիս եմ յես քաջ,
Միշտ քայլում եմ ձախ ու աջ,
Կարմիր աստղը ճակատիս —
Հավանո՞ւմ եք դուք ել ինձ:

Ինչ անենք, վոր պատիկ եմ,
Պատիկ եմ ու ճատիկ եմ,
Վոր մեծամամ, պիտ դառնամ
Վաշտապետի ողնական:

ՊՍԻԿ ԿԱՐՄԻՐ ԲԱՆԱԿԱՅԻՆ

Առաջ 2. Հայրապետյանի. Յերածու.վ. Տիգրանյանի.

Բա- նա- կա 2 եմ յես քաջ միշտ քայ- րում եմ
յախ ու աջ կար- միր աստ- ղը հա- կա- տիս
հա- վա- նում եք դուք ել ինչ դուք ել ինչ

ԿԱՐՄԻՐ ԶԻՆՎՍՐ

Կարմիր զինվոր, կարմիր զինվոր,
 Պարծանքն ես դու թորհրդի.
 Կռվի դաշտում, խաղաղ կյանքում
 Պահպաներ մեր յերկրի:

Յերկու ուղի տանես դճած.
 Խաղաղ կյանքում՝ գիտություն,

Իսկ մյուսը՝ կռվի դաշտում
 Թշնամու դեմ հաղթություն:

Դիտենք, վոր դու, Կարմիր զինվոր,
 Դիտությունը կտիրես
 Յեվ գիտություն պաշարն առած
 Վողջ աշխարհը կիրկես:

ԿԱՐՄԻՐ ԶԻՆՎՍՐ

չերածիտ Առաջնու
 ԲԱՍՏԱՆՍ ՄԵԼԻՑԵԱՆ

ԱՆՈՒՅՈՒՄ
 Կար մեր զինվոր, կար մեր զինվոր,
 Կար մարտն ես դու թորհրդի, կոր վր դաշտում,
 Իսկ զաղ կյանքում պահպանեմք մեր յերկրի
 Մեր զինվոր

ՓՈՔՐԻԿ ՊԱՇՏՊԱՆՆԵՐԸ

- Նունիկ, Նունիկ, ի՞նչ ես կարո՞ւմ: — Միշիկ, Միշիկ, ո՞ւր ես գնում:
- Ռազմի գլխարկ:
- Ռ՞ամ պիտի տաս:
- Մեր Միշիկին:
- Վոր ի՞նչ անի:
- Դնի գլխին:
- Վոր նա դառնա բանակային քաջ:
- Մեր սահմանը:
- Ի՞նչ անելու:
- Պաշտպանելու:
- Ռ՞վ ե սպառնում:
- Բուրժուայները:
- Թե վոր կդան՝ գլխին կտամ՝ բաց:

ՓՈՔՐԻԿ ՊԱՇՏՊԱՆՆԵՐԸ

չերածիտ գ. Միրզայանի.

Նունիկ, նունիկ ինչ ես կարո՞ւմ: Բարձր ես խաղի. Բ՞նես տու-տու
 Մեր զինվոր
 Մեր զինվոր ինչ կա-կա նա. Գ՞նի գու-տնի Գործն դառ-նա բա-նա կա-կն Բաց:

ՅԵՐԳ ԼԵՆԻՆԻ ՄԱՍԻՆ

Գիտենք, վոր մեր Մեծ Լենինը,
Հողատար եր զեպի մեզ,
Կանոնը նա մեզ իր ծնկներին
Յեզ հարց կտար ժպտերես:

— Ինչպե՞ս եք ապրում բալիկներ,
Յեզ կրտսյի՞նք պատասխան.
— Յերջանիկ ենք մենք բոլորից,
Կատարված է զո պատգամ:

Յերկիրը մեզ նվիրում է
Հողտեմբերի անունից
Սիրուն պալատ ու այգիներ,
Ուրախ ճամբար խնդալից:

Մեր այս ուրախ կյանքի համար
Դու զո ուժերն ես տվել,
Սպրում ենք մենք ավելի լավ,
Քան յերդերում է յերգվել:

Թարգմ.՝ Հ. ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆ

Л. Квитко.

Պիսյմո Վորոշիլովու

Климу Ворошилову
Письмо я написал:
«Товарищ Ворошилов,
Народный Комиссар,
В Красную Армию
Нынешний год,
В Красную Армию
Брат мой пойдет.
Товарищ Ворошилов,
Я его люблю.
Товарищ Ворошилов,
Верь ему в бою.
На работе первым
Был он кузнецом,
Будет он примерным
В армии бойцом.
Товарищ Ворошилов,
Поверь, ты будешь рад,
Когда к тебе на службу
Придет мой старший брат.

Տըլիսալ յա: ֆաշիստս
Հադումալի վայնու,
Հոտյա ռի ռազրաբիտ
ՏոՎետսկայա ստրանու.
ՏոՎարիշ Վորոշիլով,
Կոգժա նաչնետսյա թոյ,
Սոսկայ նաչնաչա թրաթա
Վ օտրյա թերեճոՎոյ.
Մոյ թրաթ մետկո,
ՍՎիճիշի յետ սաՄ,
Կոգժա ստրելայի թրիկաՅիշ
Նա ֆրոնտե թո ՎրաթաՄ.
ՏոՎարիշ Վորոշիլով,
Ա եսլի նա Վոյնե
Սոցիճնետ թրաթ մոյ միլայ,
Սիլի սկօրեե մեՄ.
ՏոՎարիշ Վորոշիլով,
Յա Բիստրո թոճրոստու
Յի ստանու Վեստո թրաթա
Տ ՎինտօՎկոյա նա թոստու».

ԼԵՏՉԻԿԻ

3. Александрова.

Мы на птице стальной
В вышине голубой
Пролетели над нашей страной.
Нам оттуда видней,
Как живет на ней,
Сколько флагов и ярких огней.

Ի Վետայո գորոճա,
Ի Բեգոտ թոեճա,
Ի սաճո Վրաստայո Վոկրոց.
Վեսե Վստրեչայո Օկտյաբր,
Նաշ Վելիկիյ Օկտյաբր,
Տնեճնիյ թոլյոս ու սոլնեչնիյ յոց.

ПИОНЕРСКАЯ ВОЕННАЯ.

3. Александрова.

Возьмем винтовки новые,
На штык флажки,
И с песнею в стрелковые
Пойдем кружки.
Раз, два! все в ряд,
Вперед отряд.
Когда война метеллица
Придет опять,
Должны уметь мы делиться,
Уметь стрелять!
Шагай круче!
Целься лучше!
И если двинет армии
Страна моя,
Мы будем санитарями
Во всех боях.
Ранят в лесу,
К своим снесу.
Бесшумною разведкою
Тиха нога,
За камнем и за веткою
Найдем врага.
Ползу день, ночь
Моим помочь.
Блестят винтовки новые,
На них флажки.

Мы с песнею в стрелковые
Идем кружки.
Раз, два! Подряд!
Шагай, отряд!
Красные петлицы —
Это пехотинцы,
Молодые снайперы.
Зеленые петлицы —
встали у границы
пограничные стрелки.
Синие петлицы —
Дорога пылится,
Кавалерия летит.
Голубым петлицам —
Выше туч носиться...
Полетели летчики.
Черные петлицы —
Надо в танк садиться...
Артиллерия гремит.
Злобный враг с границы
Нам войной грозит.
Враг, труби отбой!
К нам не подступиться?
Всех цветов петлицы,
Все готовы в бой!

пионерская военная
сл. В. Белого.

вариант.

КРАСНАЯ АРМИЯ

Сл. Н. Лец-Коган.

Красная армия—раз, два идет!
Знамена красные вперед несет,
С музыкой стройно в ряд идут,
Песни поют и в барабаны бьют.

Конница едет—гоп, гоп, гоп!
Стреляет пехота—хлоп, хлоп, хлоп!
Дружно мы в ногу—раз, два—идем!
Шире дорогу—знамя несем.

КРАСНЫЕ СТРЕЛКИ

Сл. Ваньковской

Как по берегу, по берегу реки
Наши красные проходят стрелки.
Раз, два, левой, эй, говори!
Наши красные проходят стрелки.
За стрелками октябрята—тут как тут!

За стрелками октябрята—идут
Тоже в ногу, тоже в ногу все идут.
Раз, два, левой, эй, говори!
Тоже в ногу, тоже в ногу идут.

КРАСНЫЕ СТРЕЛКИ
сл. Ваньковской

ПРАЗДНИЧНАЯ ПЕСНЯ

муз. М. Старокадошского
слова П. Спендиаровой

Бодро, весело

Мы ст-ра - ни со - вет - ствой

Де - ти, мы счаст - ли - вы все на све - те!

Пес - ни звонкую сто - ем мы на празд - ни - не сво - ем. Пес - нию

звон - ну ю спо - ем мы на празд - ни -

не сво - ем.

9. где - то послед - нем

Сл. Сикорской

Красноармейцы

1. Внучата Ильича,
Работа горяча,
Готовят нам враги
Войну.
Грозить, враги не смейте,
Мы — все красноармейцы,
Мы нашу защитим
Страну!

2. Мы делаем прыжки,
Бросаем мы снежки,
И мускулы крепки —
У нас.
Такая подготовка
И сна, и споровка
Всем маленьким бойцам
Нужна.

КРАСНОАРМЕЙЦЫ

Сл. Сикорской муз. И. Иорданского

Вну - ча - та Иль - и - ча ра - ба - то - го - ра

та - ко по - бь - ли вра - ги

у - ют вра - ги не смей - те нам все крас - но - ар - мей - цы, мы

на - шу за - щит - им стра - ну

Товарищ Ворошилов у пулемета

Это случилось в октябре 1920 года на станции Воропаново, на передовых позициях.

Белые стремились прорваться к Волге. Они хотели занять горд Царицын — теперь Сталинград.

Ночью на станции Воропаново скопилось много товарных поездов. В одних теплушках лежали раненые, в других жили беженцы — это были мирные жители из мест, занятых белыми: старики и женщины с детьми. Их охраняли красноармейцы.

Клим Ворошилов, командующий фронтом, приехал на станцию. В штабном вагоне с командирами красных частей он обсуждал план предстоящего сражения. Вдруг за окном раздался крик:

— Спасите... Казаки...

Ворошилов и командиры выбежали на платформу. Толпа беженцев металась по станции. А к станции уже не

СЛУЧАЙ НА МОСТУ

Однажды, на рассвете, Щорс последовал банду белых — гнал их к реке. Белые успели перебраться по мосту на другой берег. Мост за собой они подожгли.

Подлетел Щорс с бойцами к реке, а мост уже весь в пламени.

Выхватил Щорс шашку.

— Вперед! Добить врага!

Стоят красноармейцы на месте — опасаются, что рухнет мост. Стоят — не двигаются.

— Опоздали, — смеются белогвардейцы, — не поймаете.

слись белые казаки. Их было очень много.

Что делать? Кто-то предложил отступить. Товарищу Ворошилову подвели коня. Но командиры и не думали отступить.

— По противнику — огонь! — командовал он.

И небольшой отряд красноармейцев приготовился к бою.

Неожиданно Ворошилов заметил у стены забытый в суматохе пулемет. Нужно было две-три секунды на заправку патронной ленты.

И Клим Ворошилов навел пулемет на противника.

Тра-та-та-та — застучал пулемет.

Враги один за другим полетели с седла на землю.

Немного ушли от меткого глаза и твердой руки Клим Ворошилова. Недаром лучших стрелков нашей страны называют «Ворошиловскими стрелками».

Стегнул Щорс коня и закричал:

— Труссы остаются, храбрые — за мной!

И влетел Щорс на своем коне в самый огонь.

— Ура! — закричали бойцы и понеслись за своим командиром.

Уже прогибались стропила моста, грозя вот-вот рухнуть. Но храбрецы, не боясь смерти, сквозь пламя переправились на другой берег. Вскоре они догнали белогвардейцев, окружили их и захватили всех в плен.

Чапаенск

Мимо часового торопливо прошмыгнула маленькая закутанная фигурка. Мерзлые валенки застучали по ступенькам крыльца чапаевского штаба.

— Ты куда? — крикнул красноармеец и прикладом винтовки загородил вход в избу.

— Мне к Чапаеву, — ответила фигурка тоненьким голосом.

— Да ты кто?

— Я? Лида Ягунова.

— Так ты девчонка? Сколько же тебе лет? Тринадцать?

— Ай да молодец! — рассмеялся красноармеец. — Да только куда ж тебе! Ты мала! Подрасти малость.

— Я хочу в отряд! — упрямо крикнула Лида, — пусти к Чапаеву!

Девочка быстро нагнулась и под винтовкой проскользнула в дверь.

— Тише, не так шумно, — произнес над ней чей-то голос, и Лида увидела русого человека в военной форме.

— Так что, Василий Иванович, девчонка просится в отряд — одним духом выпалил часовой. — Только мала очень. Ей бы в куклы играть. Чапаев внимательно посмотрел на Лиду.

— Ничего, что мала; зато шустрая. Сорви-голова девчонка, — сказал он.

— Ты чья?

— Самарского рабочего Ягунова дочь.

— Зачислить ординарцем и обучить пулемету, — распорядился Чапаев. Так попала Лида к Чапаеву.

Однажды Лида стояла «в секрете» — в передовой заставе. Ночь была морозная. Звезды яркими точками сияли над головой. Вдруг вдаль замаячили всадники. Лида поняла, что к отряду приближаются казаки. Лида ползком по траве

добралась к своей передовой цепи. Встрепенулись дремавшие партизаны. Раздалась команда:

— Первый батальон, вперед! Зашелкали ружейные выстрелы. Казаки ответили залпом. Лида строчила по казакам из пулемета.

Неожиданно казаки перестали отстреливаться. Они с левого фланга обходили красные части, пробираясь в тыл. Лида схватила своего «максима» и вместе с партизаном Колей потащила на левый фланг, где темной массой двигалась казачья конница. Лида выбрала место поудобнее и, укрывшись за кустами, стала «поливать» белых быстрым пулеметным дождем.

Цепь красноармейцев подрывалась и бросалась вперед.

Загрохотали орудия неприятеля. Осколки снарядов и шrapнели, как когти огромного зверя, в клочья рвали землю. От жаркой пушечной канонады вздрагивал воздух. Застонали раненые. На белом снегу темными пятнами легли тела убитых. Лида видела, как несколько красноармейцев дрогнули и отступили. Девочка еще ближе прильнула к пулемету. Меткие пули «максима» разили врага.

Наступающие казаки залегли и начали окапываться. В этот момент около Лиды на своем коне появился Чапаев. Он прыгнул на землю и острым взглядом окинул темные кусты. Потом он подошел к Лиде и прокричал:

— Хорошо! Так! Бей их буржуев, белогвардейцев!

Кольке, подававшему пулеметные ленты, он приказал:

— Не торопись, Колька! Подавай

вот так, этим концом, а то заест, дело испортишь!

Наступил рассвет. Сначала бледные, потом красные полосы легли на горизонте. Стали яснее видны казацкие цепи.

Лида передохнула, проверила прицел и снова застрочила огненной пулеметной строчкой.

Казаки дрогнули и врассыпную бросились назад. Чапаевцы за ними. Достались нам трофеи: пулемет и одно орудие.

После боя Чапаев позвал к себе Лиду. Он ходил взад и вперед по избе и папевал свою любимую песню «Вдоль по линии Уральской молодой орел летел».

— А, это что?—сказал он и вынул из кармана золотые часы.—На, возьми, носи и помни, как Чапаев ценит храбрость.

— Вот так чапаенок!—загудели кругом.—Собственные часы Чапаева носить будет.

С тех пор и стали звать Лиду Ягуну «Чапаенком».

Цепи красных бойцов двигались на Уфу. Вдали серебрилась волнами река Белая. Высокие камыши скрывали партизан от неприятельского обстрела. Василий Иванович Чапаев, сидя в лодке, руководил наводкой понтонных мостов через реку. Вдруг над головами гребцов появился аэроплан, и затре-

щал пулемет. Из-под черной папахи по лицу Чапаева потекла струйка крови. Лида кинулась к Василию Ивановичу перевязать голову.

— Ничего,—сказал он,—это мне полезно. Две недели ничего не делал, заскучал даже... — сквозь стиснутые зубы шутил Чапаев.

...«Чапаенок» стала любимицей всех. Но однажды она рассердила Чапаева. У Лиды сломалась походная деревянная ложка. Недолго думая, она забежала в пустой казачий дом и взяла со стола металлическую ложку. После похода все сели обедать в селе, только что взятом с боя. Чапаев заметил, что Лида ест металлической ложкой.

— Откуда это у тебя?—кивнул он головой,—помню, у тебя была деревянная ложка. Лида смутилась и рассказала, как она добыла металлическую ложку. Василий Иванович вспыхнул и ударил кулаком по столу.

— На коня!—приказал он. Лида выполнила приказание, но она не понимала, в чем дело. Сидя на коне, девочка остановилась перед окнами избы. Вышел Василий Иванович на крыльцо, строго посмотрел на нее и сказал.

— Чапаевец все с одного слова должен понимать. Я тебе прощаю оплошность по младости твоих лет. А сейчас отвези ложку и положи там, где ты ее взяла.

Серый

Всем был хорош мой Гнедко: и статный конь, и тонконогий, и ход у него ровный,—только уж очень быстро он уставал.

Сию я однажды и раздумываю: кого же мне взять вместо Гнедка? Ведь не годится он для пограничной службы.

И вдруг приходит ко мне красноармеец-водовоз. Лицо у него красное, злущее,—будто обидел его кто.

— Товарищ командир,—говорит он,—не могу я с Серым служить, дайте мне другого коня!

— А чем Серый плох?—спрашиваю.

— Да никакого понятия у него к службе нет,—отвечает красноармеец.—Наше водовозное дело—ответственное дело. Не доставишь во-время воды,—значит, обед запоздает,—голодными пойдут бойцы в караул. А ему и дела нет до этого.

Вот сегодня, целый час я на нем до речки ехал. Только набрал воды, а он как поскачет, будто козел,—всю бочку мою расплескал. А обратно не хочет идти,—стоит с пустой бочкой подле кухни и ни взад ни вперед.

Пошел я взглянуть на коня. Смотрю—жеребец рослый, грудь широкая, ноги крепкие,—выносливый конь, хороший.

— Ладно, товарищ красноармеец,—говорю.—Освобожу я вас от Серого—себе его заберу. А воду нам будет возить Гнедко.

В тот же день вся наша застава собралась смотреть, как я поеду на Сером. Уже все пограничники знали его упрямый характер. Повели Серого на лужайку перед штабом. Я подошел к нему, огладил его и вскочил в седло.

Дергаю поводья—не идет Серый,—будто в землю врос.

«Ну,—думаю,—ладно, когда так! У меня тоже упрямыства хватит». Отпустил я поводья, уселся поудобнее в седло и сию себе, покуриваю.

— Товарищ командир,—смеются красноармейцы,—может, подтолкнуть вас прикажете?

— Ничего,—говорю,—мне не к спеху. Пускай себе постоит. Долго стоял Серый. Красноармейцам ждать надоело—разошлись кто куда. Наконец, вижу—забеспокоился Серый, уже с ноги на ногу переступает, косится на меня одним глазом, точно спрашивает: «Надолго ли ты там устроился на моей спине?». А я все сию.

Серый копытом землю начал рыть. Я сию.

Вдруг Серый рванулся и сразу полной рысью пошел вперед. Через месяц полюбил меня конь. Бывало, поведут его на водопой, а он остановится против моего окна и, будто жеребенок, тоненько-тоненько заржет:

«Выходи, хозяин, соскучился я по тебе!».

А во время боевых тревог Серого и вывести не нужно было из конюшни. Только оседлают его—и он уже сам мчится к штабу, издали зовет меня громким ржаньем.

Однажды в светлую морозную ночь я обезжал пограничные посты. Тихо было на границе. Только снег хрустел под копытами Серого, да в соседнем лесу звонко трещали от мороза сухие сосны. Вдруг Серый остановился. Насторожил уши и тревожно захрепел.

Я огляделся. Поблизости никого не было.

«Верно, волк где-то бродит»,— решил я. И тронул коня поводьями. Но Серый пошел не по дороге, а свернул вправо, прямо в поле. Точно охотничий пес, он вытянул шею и осторожно крался вперед.

Вдруг Серый замер на месте. В ту же минуту впереди коня взметнулся человек в белом маскировочном халате и побежал от нас на лыжах.

«Шпион!—подумал я.—Перебежать границу хочет!». И вскинул револьвер.

— Стой, стрелять буду!

Лыжник не остановился. Быстро работая палками, он летел прямо к лесу.

Не успел я взяться за поводья, как Серый сам рванулся вперед и прыжками помчался за лыжником.

Лыжник свернул—и Серый свернул влево. Лыжник бросился в лес—и Серый бросился в лес.

В лесу лыжник побежал тише,—снег здесь был рыхлый, с высокими наметами. Серый настиг его.

— Стой!—опять крикнул я и уже

приготовился спрыгнуть на землю.

Но тут Серый вслед за лыжником повернул, и я кубарем вылетел из седла.

«Конечно!—подумал я, — упустили шпиона!».

Но когда вскочил я и оглянулся,—вижу—Серый мой стоит в нескольких шагах от меня. Рядом с ним барахтается в снегу лыжник, сбитый с ног. Только он попробует встать,—Серый толкает его лбом, и лыжник снова валится в глубокий снег.

Я привел лыжника на заставу. Он и в самом деле оказался шпионом.

Вот, какой у меня был конь! Что там в цирке ученые кони на задних ногах танцуют! Этот, сам шпиона нашел, сам его и задержал.

С той поры мы с Серым никогда не расстаемся. Вместе охраняем советские границы. Когда прошлым летом меня переводили на другую заставу, в приказе было написано: «Переводится с заставы № 3 на заставу № 4 старший лейтенант РККА Васильев со строевым конем Серым».

В ДУПЛЕ

Однажды под вечер Петро и Якуб пошли в лес за орехами. Их колхоз был недалеко от границы. Мальчики зашли в самую чащу леса. Они набрали полный мешок орехов и уже собирались идти домой.

Вдруг раздался шорох. Мальчики осмотрелись. Через густой орешник, осторожно раздвигая ветки, крался незнакомый человек. Он то и дело оглядывался.

— Странно,—шепнул Якуб,—чего он прячется? Петро тихо ответил:

— Беги на заставу. Предупреди на всякий случай пограничников, а я останусь тут, буду пока следить за ним.

Якуб кивнул головой и исчез в кустах. Петро остался один.

Куда же спрятаться? Прямо перед собой Петро увидел большое дерево. На ветке дерева сидела малиновка. А невысоко над землей чернело дупло. Скорей, скорей! Мальчик полез в темное дупло. Под ногой у него хрустела сухая веточка. Испуганная малиновка сворхнула с дерева.

Незнакомый человек вздрогнул и быстро пошел к тому месту, откуда послышался шум.

Он несколько минут стоял и прислушивался. Все было спокойно. Тогда он сел спиной к дереву, в котором спрятался Петро, вынул из кармана револьвер, осмотрел его, потом взглянул на небо.

«Наверное ждет, чтобы стемнело», подумал Петро, наблюдая за ним из дупла.

В дупле было тесно. Мешок с орехами давил спину. По ногам ползали муравьи. Они больно кусались. Только бы не пошевелиться! Скоро Якуб приведет пограничников...

Малиновка опять уселась на ветку и засвистала.

Незнакомец оглянулся на свист и вдруг заметил, что из дупла свешивается веревка.

Это был конец лямки от мешка с орехами. Петро впопыхах не заметил, что лямка зацепилась за сучок.

Незнакомый человек вскочил, сунул руку в дупло и вытащил мальчика.

— Ты что здесь делаешь?—шопотом спросил он Петро.

Петро рванулся и закричал изо всех сил.

— Молчи!—пришипел незнакомый человек, схватил мальчика за горло, повалил на землю и стал душить.

В эту самую минуту раздался крик: «Руки вверх!».

Из-за кустов с револьверами в руках выскочили пограничники. Якуб привел их во-время.

Пограничники спасли Петро, а незнакомого человека арестовали. Он оказался, как и думали мальчики, шпионом.

В награду за свой поступок Петро и Якуб получили костюмы, совсем такие, как у пограничников. Только револьверы на поясах были деревянные.

— Когда подрастете,—сказал лейтенант пограничного отряда,—станете настоящими пограничниками.

Е. БОРОНИНА

О СЫНЕ МОЕМ СЕМЕНЕ МИХАЙЛОВИ ЧЕ БУДЕННОМ

Воспоминания М. Н. Буденной

Жили мы в землянке тесно и трудно. Детей много, а все мал-мала меньше, помощников нет. Мучаюсь по хозяйству, спешу и никак не успеваю. Туда — сюда бегу — все одно. А Сема подойдет — лет семь ему было — и скажет:

— Мама, засучите мне рукава, чтобы мне тоже некогда было.

Ходит за мной с засученными рукавами и всем важно говорит: «Мне некогда» А я радуюсь. Любил Сема шкოდую всякую. Сколько он одежды перепортил, перечислить не в силах моей памяти.

Кожух у меня был белый. Хороший кожух, нарядный. Я его под подушкой берегла. По праздникам только украшалась. Ушла я как-то к соседке. Сижку, чай пью. Вдруг Настя вбегает, кричит отчаянным голосом:

— Мама, мама, бегите скорей, что Сема с кожухом делает!

Настя впереди. Я за ней. Бежим на огород. Гляжу и глазам не верю, сердце зашло, затормошилось. Лежит мой кожух на грядках, а по нему Сема ходит и водой поливает.

— Я, — говорит, — хочу, чтобы на нем шерсть гуще выросла.

Бить его надо, а я вся от горя ослабела.

Так и пропал кожух.

Очень беспокойный был Сема, и всегда что-нибудь с ним от его беспокойства приключалось. То с лошади свалится. Поведет лошадь к зимничку да с крыши на нее полезет садиться. А та его в кровь расшибет. На вилы падал, в колодец падал, бездыханного вытаскивали, думали, уж настала чер-

ная смерть, голосили. Нет, отдыхивался и опять шкодил. За теленком его пошлешь, а он теленка к самой хате за хвост приволокет. У телки дух вой, ноги дрожат. Сема кричит: «Я его в плен взял». Ну, била, конечно.

А то утей посадил в чугуны с водой и на печь поставил варить.

Вхожу, а утита уже окачурились. Такое разорение. Тоже попало Семе. Очень любил Сема с ребятами игры военные. Командует ребятам где левая, где правая рука, обясняет, на камышинах верхом по улице носится. Такую пыляку подымает!

Для пополнения провiantа для своей армии палеты на чужие бахчи делал. А мне все неприятности.

Учить Сему науке у меня не было сил, возможности. Старшенький ходил к одному солдату, тот хуторских ребят грамоте обучал. Рубль — деньги невеликие, а где его взять? Так что не обучала я Сему. Он, бедненький, тосковал, сидит дома, горюет, брата ждет. Брат вернется с ученья, уроки сядет готовить, а Сема вокруг него тормозится, показать буквы умоляет. И так жалостно просит, и так мне горько становится, помогла бы ему, сыночку моему, а не могу — неграмотная.

Так от брата и научился Сема грамоте. С двенадцати лет Сема уже с нами в поле работал. Лошадь в катке ходит, а Сема за ней погоньчем. И не сидит, как все люди, а с фортелями. То у ней на спине на голову ставет, то еще какую штуку выкинет, джигитует, словом. А соседи говорят, что

за чорт этот мальчишка, и что только с ним будет.

С тринадцати лет пошел Сема в намы к людям, скотину пасти. Потом за Манычем коннозаводчика хлеб машиной убирал. Молодой был Сема, а к машине большое умение имел. Его и допустили. Танюшу я тоже туда отдала работать. Ей было двенадцать, а Семе пятнадцать.

Таня там под возилку попала, всю ее возилкой истерзало, лежит она в крови, и никто к ней никакого внимания. Прибежал Сема, взял ее, раздел, выкупал, потом водки достал, обмил, где мясо отделялось, и домой отправил, а сам в контору пошел. Тут обеднички приехал. Сема с ним разгорученным разругался. Обездчик его кулаком в грудь. Сема как к стене отскочит, глаза гневные, страшные, рубаху у себя на груди рвет пополам да на обедничка кинулся — бить. Обездчик серый, тяжелый, упал визжит, вырвался, побегал. А рабочие ему кричат:

— Что, живоглот, будешь теперь Буденного помнить!

Лет восемнадцати Сема домой вернулся, мы жили на хуторе Литвинке. Земли своей не имели, арендовали, как все иногородние, у казаков и не просто деньги за аренду давали, а нужно было свою человеческую гордость казакам на потоптание приносить.

В какой-нибудь праздник идут «хохлы» к казакам, заключать аренды. Надо брать с собой вино, подарки. Приходят. Старые казаки за столами сидят. Наши «хохлы» до них. Ставят вино, дают подарки, снимают шапки и на коленях просят земли. А казаки ломаются, шутят. Гордость нашу с грязью месят. Не мог этого терпеть Сема, гордость свою берег. Супротивничал, ему казаки за это голову бутылкой расшибли.

Очень над нами издевались казаки. Чуть темнеет, мы окна ставни закрываем, бьют стекла озорные казаки и в

хату всякую пакость швыряют. Били «хохлов» казаки, а когда ловили по одиночке, то и убивали. У Семы трех его товарищей убили. Так Сема остерегался. Куда идти — в голенище кинжал или шкворень засовывал.

Решил Сема осадить казаков. Договорился с «хохлами» и немцами. С немцами у него большая дружба была. И вот сел вечером на бревнышке и на гармони давай играть. Поет гармонь, разливается, девки на музыку, как мошкara на свет. Казацкие парни пришли кампаниями, ходят, гордятся. Сема шепчет своему дружку: «Беги к нам, в чулаи, там люшки (палки такие с железами) у меня на всех заготовлены»

Наши ребята все палками запаслись, ждут. Сема играет так красиво, так мелодично — потом вскочил, как ударит одного казака — ду тут пошло. Атаман прибежал — атаману попало. Побили казаков. Следовательно приехал, собрал всех и сказал:

— Смотрите, если кто казака затронет, сейчас же суду предаю.

Ну, а если «хохла» убьют, так предайте его спокойной сырой земле и крест выстругайте.

Затейник был Сема. Вот помню в Большой Орловке на ярмарке с цыганом заспорил, кто кого перепляшет. На деньги заспорили. Вся ярмарка заинтересовалась. Лавки позакривали. Цыган знаменитый был, сухой, жилистый, огнистый, а переплясал его Сема.

Недолго Сема плясками да затеями занимался. Взяли его на действительную.

Через год письмо с красным крестом от Семы получила. Увидела крест красный, зарыдало все во мне. Думала — убили Сему. Письмо мне прочли. Рангли на границе Сему.

Вернулся Сема с действительной. Обрадовалась я. А Сема мне говорит:

— Старый я, мама, уж стал.

Это в двадцать восемь-то лет! Гляжу я на него, а глаза у него мрачные, каленые. На гулянки не ходит. Больше с Дорошенко Андреем (убили Андрея в семнадцатом году казаки) по хатам не ходит, газеты читает, шопотом песням каким-то ребят обучал.

Пришел Сема с германской в станицу. Его сразу в ревком избрали. Белые наступают. Мы всей станицей вместе с партизанами со всем скарбом отступать. Только отец не захотел уходить с насиженного места. Там его белые расстреливать водили. Еле спасли.

Сема к нам с фронта на коне прискакал. Собрал ребят и говорит:

— На Комарово хуторе белые. Надо выбить.

А ребята:

— Как мы их, Семен Михайлович, выбьем, когда у нас кроме колья ничего нет?

А Сема говорит:

— Мы их криком возьмем.

Посадил ребят на коней, а сам с наганом вперед. И верно — взяли

Комаров хутор. Криком и шумом взяли. Оружия сколько подоставали.

Приехали мы на хутор Карповку, стали у одной женщины. Ночью белые хутор заняли. Входит к нам в хату офицер Сказкин. С ним два казака.

— Ты, — говорит, — мать Буденного?

— Я.

— Ты знаешь, сколько твой сын людей поубивал?

Да как начал меня плетью колотить, очень долго бил.

...Вы извините, что я плачу. Вспомню, и не могу. Непереносимо очень.

В двадцать первом году взял меня к себе Сема в Ростов; вместе с Климентом Ефремовичем Ворошиловым в одной квартире жили. Славно так жили. Потом в Москву переехали. Не понравилось мне в Москве: шумно, грохотно. Стала я проситься обратно в станицу. Сема сердится, не пускает, а потом согласился, отвез меня обратно на родные места.

На всех колхозных празднествах я почетная гостья, и когда все радуются, я тоже радуюсь и думаю о своем сыне.

Сапер Ребров.

Весной 1920 года полки Буденного преследовали отступающих белогвардейцев. Красная конница должна была переправиться через реку. Но белогвардейцы, отступая, взорвали железный мост. Буденовцам пришлось переправляться через реку по старому деревянному мосту. Сапер Ребров со своими товарищами отремонтировал его. Во время переправы Красной конницы начался ледоход. Огромные льдины ежеминутно грозили сломать непрочный мост. Саперы с опасностью для жизни взрывали льдины динамитом.

Много часов уже плавали саперы. Устали, проголодались, но зато поработали хорошо. Железный ящик с динамитом был уже наполовину пуст.

— Ну, давайте отдохнем, ребята, — сказал Ребров. — Отстояли мост. Теперь плышет только мелочь, а это уже неопасный лед...

Гребцы, закусывая, легонько подгребали веслами.

На реке было тихо. Только с моста доносился топот коней и тул проезжающих пушек.

— Вот армия пошла... — заговорили саперы. — Всю ночь шли, шли и еще идут.

— А, ведь, по нашему мосту, наверно, и сам Буденный поедет. Вот бы поглядеть Буденного.

— Будет время, еще поглядишь... — сказал Ребров.

— А сам ты когда-нибудь видал Буденного?

— У города Царицына видел. В бою вместе были.

— Ты вместе с Буденным? Вот здорово. И ты с ним разговаривал?

— Чудаки вы, ребята, — усмехнулся Ребров. — У Буденного тысячи народу.

Где же ему с каждым разговаривать.

— А какой он из себя, Буденный? — опять спросил Веснушка. — Наверно большого росту.

— Нет, не очень большого. В кавалерии человек легкий должен быть. Ему верхом скакать.

— Ребров, а шапку эту! буденовку, ты где получил?

— Там и получил.

Ребров налег на руль. — Давай гребь, гребь. Не видишь, под мост сносит.

7.

— Ребята, что это на реке? Что это плышет?

Вдруг один из гребцов вскрикнул:

Над водой то показывались, то опять пропадали какие-то черные столбики. — Да это баржа! Целая баржа под водой. Откуда же это? Ребята?

— Откуда? Белые затопили, вот откуда! Канаты давай! — закричал Ребров. — Лови баржу, зачаливай за столбик! Не подпускай ее к мосту.

С лодки стали бросать канаты с петлями. Но все суетились, и канаты нелепались мимо.

— Да так разве зачаливают? Ну! — Ребров сам схватил канат, не спеша прицелился и набросил канат на столбик.

— К берегу, к берегу ее! Оттаскивай от моста!

Гребцы ударили веслами. Канат натянулся. Баржа начала медленно поворачиваться носом за лодкой. Но столбики у баржи были мокрые, скользкие и петля сорвалась со столбика.

Баржа качнулась, нырнула под воду и выплыла еще ближе к мосту.

Ребров велел раскрыть ящик с динамитом.

— Ты что задумал? Баржу снарядом взорвать?—бородатый сапер строго смотрел на Реброва.—Нельзя это делать! Слышишь? Вместе с баржей и мост разнесет в щепы.

Ребров ничего не ответил.

Вдруг он схватил конец запасного каната, просунул обе руки в петлю и прыгнул в воду у самого борта баржи.

Мелькнула в темном омуте его нога, мелькнула шапка—буденовка и Ребров пропал из виду.

Набежавшая волна все закрыла пеной.

Ребров вынырнул. В волосах у него блестели льдинки.

— Вынимай из ящика!...

— Гранаты? Да как же?... Какая в них сила!—запросили было саперы, но все-таки подали Реброву несколько гранат.

— Осторожнее!—заворчал бородатый, глядя, как Ребров сует гранаты за пазуху.—Кольца не сдерни с гранат, а то и сам взорвешься!

Ребров молча кивнул и скрылся под водой.

Все в лодке затихло, а бородатый совсем нахмурился.

— Ничего не понимаю...—ворчал он про себя.—Поперек днища если эти гранаты наткаться? Каждая граната пробьет дыру, и баржа переломится пополам. А сам-то он как же? Не успеет вылезти! Или он забыл, что граната через шесть секунд взрывается?

Бородатый мрачно взглянул на гребцов и те, поняв его взгляд, запесли весла в воду.

В ту же секунду лодка качнулась на борт. Все вздрогнуло.

— Помогите влезть.

Саперы быстро оглянулись. За борт лодки держался Ребров.

— Да ты... ты погубил всех... Шестнадцать секунд...—задыхаясь пробормотал бородатый, втаскивая Реброва в лодку.

Все сидели бледные, а гребцы не шевелили веслами, словно вдруг окаменели.

— Да я же не сдернул еще колец, весело проговорил Ребров, и с этими словами он рванул из воды канат. На конце каната блеснули в воздухе кольца.

«Бух-бух-бух-бух!»... загудели подводные взрывы.

Из под моста хлынула пена и закрыла всю реку как скатертью.

А вместе с пеной течение уносило куски разбитого днища, черные склизкие бревна, доски, всякий муссор от баржи.

— Давай скорее к берегу!—сказал бородатый. Отогреть его надо, а то заболит. Вон туда давай, вон к избе!

В избе жарко натопили печку. Реброва раздели, уложили на лавку и принялись его оттирать и отпивать горячим чаем.

— Пей, пей!—приговаривали саперы.—Ну вот и отходишь. Крепкий ты, Ребров, парень!

Вдруг скрипнула дверь.

Все оглянулись. У порога стоял военный с шапкой на боку и в шинорах.

— А где тут у вас герой, который мост отстоял?

Ребров приподнял голову, взглянул на военного да так и скатился с лавки кубарем.

— Буденный!

— Как фамилия?—спросил Буденный.

— Ребров. Сапер Ребров.

— Ну, сапер Ребров,—сказал Буденный,—спасибо. Ты поступил, как герой.

— Да что вы, товарищ Буденный!—Ведь, это же наша саперная работа.

Буденный обернулся к двери и сказал:

— Адъютант, прислать саперу Реброву серебряные часы от Конной армии!

— Слушаю!—ответил адъютант и щелкнул шпорами.

Буденный взял Реброва за руку.

— А ты не простудился в воде?—спросил он.—Смотри, а то я доктора пришлю.

— Да что вы, товарищ Буденный. Я совсем здоров! Вот только шапку в воде потерял.

Буденный рассмеялся.

— Ну, это не беда. Была бы голова на плечах, а шапка всегда будет.

— Да я буденовку потерял!—и Ребров отвернулся.

— А, вот оно что!... Ну подойди-ка поближе,—сказал Буденный.

Ребров подошел.

Буденный снял с себя буденовку и надел на голову Реброву. Обнял его и поцеловал.

Вскоре Буденный ушел.

— Что же ты, Ребров, говорил, что Буденному и разговаривать с красноармейцами некогда? А он, гляди-ка, даже в гости к тебе зашел,—сказал Веспуншка.

Ребров ничего не ответил ему. Отойдя в сторону, он примерил свою новую буденовку.

Н. ГРИГОРЬЕВ.

КРАСНЫЙ БАНТ

(Рассказ взводного командира)

Я выгладил рубаху, пришил к ней красный бант и повесил на спинку кровати.

Потом зажег лампу, достал из кармана маленькую книжечку и сел к столу. Завтра я должен на митинге говорить красноармейцам речь о Первом мае. Надо подготовиться. Я развернул книжку и стал читать. Прочитал один раз, потом другой, потом третий. Вдруг кто-то заглянул в открытое окно. Я поднял голову и увидел красноармейца.

— Товарищи Карпенко, вас батальонный к себе требует.

Я надел рубаху и вышел. Командир батальона ждал меня в канцелярии.

— Поезжай в разведку, в село Дубовое,—сказал он.—Возьми с собой пятнадцать красноармейцев, лошадь и пулемет. Узнай, есть в селе белые или нет.

Я построил свой взвод, выбрал пят-

надцать человек самых надежных, взял пулемет, сел на серую лошадь и отправился в путь.

Через три часа мы были в Дубовом. Я поехал к крайней избе и постучал.

Мне открыла дверь старуха.

— Бабушка,—сказал я,—есть в вашем селе солдаты или нету?

— Вчера не было,—ответила старуха,—а сейчас не знаю.

— А где у вас переночевать можно?

— В школе. Езжайте по этой улице все прямо и прямо. Первый большой дом—это и есть школа.

Минут через пять мы увидели школу. В окнах горел свет. «Там кто-то есть», подумал я и слез с лошади.

В ту же минуту раздался громкий окрик.

— Кто идет?

Это был белогвардейский часовой.

Вместе с двумя красноармейцами я

кинулся к нему, выбил у него из рук винтовку, рукою заткнул ему рот.

— Молчать!

Один из наших остался его сторожить, а мы вошли во двор. Людей во дворе не было. Около пустых подвод стояли лошади и жевали сено.

Я обошел кругом всю школу, поставил у дверей часовых, взял с собой двух человек и вошел в здание.

— Стой здесь.—приказал я одному красноармейцу. Он остановился. Другой пошел за мною. Мы сразу же попали в темный корридор.

Я толкнул первую дверь и очутился в маленькой комнате.

На полу и на скамейках спали белые солдаты. Их было человек двадцать.

На столе стоял пулемет. Пулеметчик положил голову на стол и тоже спал. Обими руками он обхватил пулемет и крепко держал его.

Я на цыпочках подошел к столу и правою рукою осторожно стал тащить к себе пулемет. В левой руке у меня был револьвер.

Пулеметчик вскочил и схватил меня за рукав, но я приставил ему револьвер к самым глазам и шопотом сказал:

— Молчи, собака. Убью!

Он поблещел и опустился на скамейку.

Потом тихим голосом стал просить:

— Товарищ, отдай мне хоть шапку.

Видно, с перепугу он сам не знал, что говорил. Шапка его лежала тут же на столе, и никто ее не трогал.

Я взял ее и надел пулеметчику на голову. После этого он замолчал. Красноармеец взял пулемет, вынес во двор и вернулся.

— Надо снять.—зашептал он мне на ухо.—а то еще зазвонит, перебудит всех. Я подошел к телефону и оборвал шнурок.

Прямо под телефоном спал длинный солдат с черными усами. Рядом с ним лежала винтовка и две ручные гранаты.

Я наклонился к солдату, взял винтовку, взял гранаты, потом осторожно переступил через него и забрал винтовку у его соседа.

Так обошел я всех спящих и у всех отобрал оружие.

Винтовки и гранаты я отдавал красноармейцу, и он выносил их из комнаты. Кончив работу, он стал на часах у двери, а я приказал пулеметчику:

— Будь всех, только тихо, без крику.

Он стал будить своих товарищей. Когда все проснулись, я сказал:

— Стройся в две шеренги. Все построились.

— А теперь стой и не сходи с места. Солдаты молча стояли.

— Кто шевельнется—стреляй, приказал я часовому и вышел.

— Товарищ взводный,—услышал я, там в большом зале человек, двести спят.

Это говорил тот красноармеец, что стоял на часах в корридоре. Я не стал раздумывать.

— Скорей идем,—сказал я.

Дверь в залу была полуоткрыта. Я заглянул в щель и увидел, что вся комната полна людьми. В шесть рядов лежали на полу солдаты.

— Все спят,—шепнул мне красноармеец:—надо потихоньку вынести отсюда оружие.

Я распахнул дверь. Возле самого порога лежала целая куча винтовок. Я взялся за одну и вдруг поскользнулся и выронил винтовку из рук. Она загремела и покатилась.

В одну минуту белогвардейцы были на ногах. Они вскакивали и хватались за оружие. Спросонья никто из них ничего не понимал. Дикими глазами смот-

рели они на меня и молчали. Они не отрывали глаз от моей рубахи. Я сначала не понимал почему. И вдруг понял! Да ведь, у меня на рубахе красный бант! Как с вечера я его надел, так и не снимал.

«Надо бежать,—подумал я,—убьют».

Я обернулся назад и увидел у двери человек десять с винтовками в руках. Красноармейца не было. Он успел выскочить.

Меня окружила целая толпа белых. Отступить было поздно.

Я двинулся вперед и громко сказал:

— А ну-ка, расступись! Дай дорогу.

Молча, не сводя глаз с моей рубахи, они расступились, расчистили мне дорогу. Я подошел к столу, вскочил на него и стал говорить.

— Товарищи,—сказал я,—вы окружены. К вам пришел батальон большевиков. Сорок пулеметов выставлено вокруг вашего здания. Предлагаю вам сдать оружие.

Я едва стоял. Под коленками у меня тряслись все жилы, но я держался смело.

— Зачем нам проливать братскую кровь...—хотел продолжать я и вдруг остановился. Я не знал, что говорить дальше.

Холодный пот капал с моего лба. Все лицо у меня было мокрое.

Я хотел вытереть лицо и полез в карман за платком. Вдруг под рукой у меня что-то зашуршало.

— Книжка. Тут я вспомнил, что во второй книжке я приготовил вчера целую речь. Я поднял руку. Теперь я знал, о чем надо говорить.

— Товарищи,—начал я,—завтра у нас Первое мая, рабочий праздник. Я говорил целых пять минут. Меня слушали молча. Когда я кончил, все стали хлопать. Я спрыгнул со стола.

— Ну, а теперь сдавайте оружие. Складывайте вот сюда, на стол.

Несколько человек послушались. Стали подходить с винтовками.

Остальные не двигались с места.

— А вы чего не сдаете?

— После сдадим.

Минута была опасная. Что делать?

Вдруг дверь скрипнула. В щель просунулась голова моего красноармейца. Он вошел и стал у порога. Следом за ним вошел еще один.

Должно быть, они, стоя за дверью, все слышали и теперь решили, что пора мне помогать. Белогвардейцы забеспокоились. Тогда я вскочил на стол и закричал:

— Кто сдал оружие—отходи в левую сторону, кто не хочет сдавать—отходи в правую.

Не знаю, чего уже они испугались, только после этих слов солдаты толпой двинулись к столу.

Один протягивал мне винтовку, другой бомбу с деревянной ручкой, третий стаскивал с себя пояс с патронами и клал на стол.

Открылась дверь, и в комнату вошло еще пять наших. Я кивнул головой на стол:

— Убрать оружие!

Красноармейцы стали таскать винтовки во двор и грузить их на подводы.

Лошади были запряжены. Я приказал пленным построиться и хотел выводить их во двор. Вдруг ко мне подошел красноармеец и сказал на ухо:

— Есть в доме еще комната, где спят солдаты.

Тут я не выдержал. С досады ударил кулаком по столу. Что ж это такое, наконец? Но потом сдержал себя. Медленно пошел к выходу, оставил у двери двух часовых и только в корридоре побежал, как сумасшедший. Злоба душила меня. Я готов был разорвать всех белогвардейцев на клочки. Ударив в дверь ногой, как зверь вле-

тел я в третью комнату. За мной красноармеец.

— Руки вверх!—закричал я.

Молодой парень в погонах вскочил с дивана и схавится за кобуру. Я бросился на него и оторвал револьвер с поясом. Потом стал будить остальных. Не прошло и минуты, как все стояли поднятыми руками. Это были младшие командиры. Среди них два офицера. Я отобрал у них оружие и вывел из комнаты прямо во двор. Приставил часового и вернулся в дом.

Мои красноармейцы я приказал стать во дворе в одну шеренгу—цепочкой и после этого вывести всех плененных.

Так и сделали. Я сел на свою серую лошадь, скомандовал «направо» и выехал на улицу. За мной потянулись пленные.

Тут я крикнул:

— Передайте пятой и шестой роте, чтобы снялись с оцепления!

Красноармейцы поняли меня. Они громко стали передавать мое приказание, чтобы пленные думали, что они и в самом деле окружены войсками.

— Шагом марш!—скомандовал я.

Мы вышли из деревни. По бокам ехали подводы. На них сидели красноармейцы с винтовками и пулеметами наготове.

Я слез с лошади, отдал ее одному из красноармейцев и шопотом сказал ему:

— Скажи командиру полка, пусть помощь присылает. А сам пошел рядом с пленными.

Уже начинало светать. Мы отошли от деревни версты четыре.

Пленные стали переговариваться между собой.

Мне это не понравилось.

— Петь умеете? — кричал я.

— Умеем—послышались голоса.

— Ну, так приказываю вам спеть песню, только не белогвардейскую. Песельники затянули:

«Взвейтесь соколы, орлами...»

Пропели этак песню, я приказал петь другую.

Вдруг послышались выстрелы, крики. Я сперва перепугался. Думал, что неприятель. Оказалось, это наши подавали сигнал, что идут на помощь.

Тут мы увидели целую толпу красноармейцев нашего полка. Они спешили нам навстречу.

Кто скакал верхом, кто бежал. Один ехал даже на извозчике. Откуда он взял его в такую рань—до сих пор не понимаю.

На белом коне под'ехал ко мне батальонный.

— Ну и змей же ты, товарищ Карпенко,—сказал он и засмеялся. Через полчаса все мы в полном порядке вошли в город.

Я выстроил своих пленных перед домом, где помещался штаб.

В дверях показался командир полка Николай Щорса.

Я скомандовал: «Смирно!».

Щорса крепко пожал мне руку.

— Товарищ Карпенко, твое имя надо пропечатать золотыми буквами. Спасибо тебе за храбрость твою.

Потом повернулся к белым солдатам:

Я отпускаю вас на все четыре стороны. Хотите поступайте к нам, а хотите—идите домой.

Мои пленные все как один остались служить в нашем полку. Их было около 188 человек.

А через три месяца из Москвы прислали орден.

Товарищ Щорса сам приколот мне его на грудь, на то самое место, где когда-то был красный бант.

Н. ОЛЕЙНИКОВ

Q Ъ Z Ь O R D U

Fevralın 23-y Q Ъ Z Ь Ordu gyny idi. Myəllim Q Ъ Z Ь Ordu və car ordusu haqqında bizə söhbət etdi. Sonra biz Q Ъ Z Ь Ordu haqqında belə bir jazb jazdıq:

«Bizim ordumuz, Q Ъ Z Ь Ordu adlarıdır. O bəyik Sovet vətənimizi düşmənlərdən qoruyur.

Car ordusu car və dövlətiləri qoruyurdu. Car ordusunda soldatlar avam saxlırdılar, onların oxumağa qojmurdular. Car ordusunda qullux etmək soldatlar

ycun çox ətin idi: onların dəyərləri və onların insan kimi baxmazdılar.

Q Ъ Z Ь Orduda işə iş başda çyrdyr. Burada q Ъ Z Ь əskərə hərəmət edirlər, onlardan ətry qublar, kitabxanalar açrlar.

Q Ъ Z Ь əskər olmaq şərəfli bir işdir.

Q Ъ Z Ь Ordu bizim mydafiəmizdir. Biz Q Ъ Z Ь Orduja çox hərəmət bəsləyirik. Jaşasın qəhrəman Q Ъ Z Ь Ordumuz!...

KEŞİKDƏ

Atamız bəyik STALIN demisdir: «Əzgənin bir qarış da olsa torpaqın istəmirik, ancaq öz torpaqımız, öz torpaqımız bir versoqunu da həç kəsə vermərik».

— Vermərik, işçilər cavab verdilər.

— Vermərik, qolxozcular cavab verdilər.

— Vermərik, bytun əməkçilər cavab verdilər.

Bizim Q Ъ Z Ь Ordumuz məhəttifaqın daxili və xarici düşmənlərdən qoruyur. İşçi və qolxozcularımız kömək edir.

Jaşasın Q Ъ Z Ь Ordu!...
Jaşasın Q Ъ Z Ь Ordunun rəhbəri Qlim Vorosilov joldaş!

—○—

BİR QƏZYL ƏSKƏRDƏN MƏKTUB

Sevgili ana!

Kənddən gələndən bəri səni unutmamışam. Qəzyl Orduda yaşayış çox gözəldir.

Burada fikirim daha da genişlənməmişdir.

İndi Sovet vətəninin dostunun düşməninə daha yaxşı əjrə bilirim.

Kecən gün səndən bir məktub

aldım. Məktubda sənin staxanovcu qolxozçulardan olduğunu oxuyub, çox sevindim. Mən də bir ərtdən sonra kəndə gələcəyəm, qolxozda səninlə birlikdə çalışmaqma söz verirəm.

Başım Zərifəyə, qardaşım Kamilə məndən salam söylə.

Oqlun: Qorxmaz.

PIONERLƏR ÇASUSU TUTDULAR

Uzax Şərq sərhədində, Qjunsq lardan gedən jolu soruşdu. Uşax adlı bir kənd vardı. bu kənd lər bu adamın jad ölkədən gəldiyən olan pioner Qolija joldaşları ilə qolxozcu İvanın evinin yanında ojaşırdı. Birdən pəjənin yanında baqlanmış it bərkdən hyryməyə başladı. Uşaxlar ojanbujana baxdılar. Evin dalında bir nəfər jad adam gərdylər. O, gizlənmək istəjirdi.

Qolija:

-- Jad adamdır,- dedi və onu joldaşlarına göstərdi. Hamı evin dalına gedib, jad adama jaxınlaşdılar.

--Kimi axtarırsınız? Hara gedirsiniz? deyə ona sual verdilər: o, suallara cavab verməyib, uşax-

-- Gedək, biz sənə jolu göstəteririk,- dedilər.

Uşaxlar onun ətrafında byryjyb, sərhəd postuna tərəf aparadılar. Pioner Fedija hamıdan qabaxda jyrjyrdy. O, bir az sonra sərhəd postuna çatdı.

Qarının aqzında qaraul dajandı. Fedja icəri girmək istədi. qaraulcu onu buraxmadı və: -- Hara jyrjyrsən, bura girmək olmaz,-dedi.

Fedja:

-- Burax mən nacalnik gərəcəyəm. Jad adam var, onu tez tut-

maq lazımdır.

Qaraulcu məsələni anladı. Fedjan icəri buraxdı. Sərhəd postu nacalnik Sidorenqo öz qabinetində idi. Fedja icəri girdi.

Nacalnik:

-- Nə səzəyn vardı?

Fedja:

--Biz bir nəfər jad adam tapmışıq. O, Oes jolunu bilmək istə-

təjir.

--O haradadır

-- Joldaşlarım onu dənizə tərəf aparadılar.

Nacalnik tez öz qabinetindən çıxdı. Bir dəstədə kəşikci gətirdy və Fedja ilə bərabər dənizə tərəf getdi. Bir az sonra sərhəd kəşikçiləri jad adamı tutdular. O çəsus idi.

---○---

ÖLKƏMİZİ MYDAFIƏ ETMƏJƏ HAZIRLƏQ

Biz təzə jəşəjş qurmuşuq. Biz nimizi qorujaçaqıq. Bizim Qəzyl bəjyk fabriqa və zavodlar tikmişik. Biz sovxoz və qolxozlar qurmuşuq.

Qapitalistlər bizim irəli getdijimizi gəryrlər. Bu artıq bəjynəmiz onları qorxudur. Onlar revojlusadan qorxurlar. Onlar bizim ələhimizə dava hazırlajırlar. Biz dava istəmirik. Biz düşmənlərin hücumundan qorxmuruq. Biz var qyvəmizlə bəjyk vətə-

daşdır. Qapitalistlər bizə hücum edərlərsə, biz onları əzəcəjyk. Qəzyl Ordu məhkəmdir. Qəzyl Ordu ölkəmizi düşmənlərdən qorujur. Biz öz bəjyk ölkəmizi qoru- mağa hazırıq. Jəşəjş şən Qəzyl Ordumuz!

VOROŞILOVA KAQIYZ

Xalq mydafiə qomissarı Vorosilov joldasa!

Bu il qardaşım əsgər gedir. Onu çox sevirəm. Joldas Vorosilov, sən də ona inan.

O zavodda staxanovcudur. Orada da əlac olacaqdır. Joldas Vorosilov! Qardaşım əskər gələndə, ondan razı qalaçaqsan.

Esitmişəm faşistlər dava etmək

istəyirlər. Onlar Sovet ölkəsini yıxmaqca çalışırlar. Joldas Vorosilov! Dava başlandıqda qardaşımı qabax çərgəyə göndər. O yaxın atacaqdır.

Joldas Vorosilov! Qardaşım davada olarsa, mənə tez kaqıyz jaz. Mən beşyərəm və qardaşımın jərinə qaraulda duraram.

BUZLAR QƏHRƏMANLARI

Şimalda bir ölkə vardır. Orada həmişə qışdır.

İnsanlar bu ölkəni öyrənmək fikrinə düşdylər. Buzlar arasında yol salmaq istədilər. Bu jolda çoxlu adamlar, paraxodlar və hava gəmiləri tələf oldu.

Ancaq bu cətinliyə baxmayıb, jənə əl cəkmədilər. Oraya birinçi

Sovet qəhrəmanlarımızı cətdilər. Bu qəhrəmanların başında Smidt joldas durmuşdur. Bizim aeroplanlarımız bu işdə birinçilik qazandıqlar. Onlar hamı buzlu ölkəyə cətdilər. Onlara Sovet qəhrəmanları adı verilmişdir. Bytyn dünjə da onların adı dildir.

QIQR CQALOVUN TELEQRAMMASI

Cqalov məşhur sovet aeroplan şyrəndir. İqor onun oqludur. İqor ja bir başa ucusun salamat qurpioner lagerində öz joldaşları ilə tərması ilə səni təbrik edirəm. dinçəlirdi. İqorun atası buzları el-Lagerdəki pionerlərdən və oqtjabriatlardan sənə, Bajduqov və kəsi yzərindən Ameriqaja ucusdu. Bir gün İqor qartanın jənində da dajanmışdır. O, «ANT-25» aeroplanının getdijii jolu lagerdəki rimizin 12 illijii tamam olur. Bə-öz dostları Valja Moloqovaja və Vova Vodopjanova gəstərdir. İqor Biz pionerlərlər və oqtjabriatlar sevinçlə atasına belə bir teleqram hamımız səndən, Bajduqov və ma gəndərdi: Beljaqov əmidən və anamdan xə-

Ameriqada Vaşinqton ölkəsi. Portland şəhəri. Sovet İttifaqı gələsiniz. İhis edirik ki, bizim bajrama ucub. qəhrəman atam Cqalova.

Oqlun: İqor.

M. Şmuşkevic

Hinbø naskø dьzтьн „Parsøkci“

Evare Fedia u Gavrjuşa cun Nənas kьңçьke kəvnyk xwəкь- bəг сem. Nənas kьңçьke kəvnyk xwəкь- rьbu.

Nьškeva Fedia mьle həvale —Tu vьra сь dьki? pьrs kьг xwə kьşand: Gavrjuşa.

—Вьпьherə, nava bostenda mə- —Əz parsøkciма . . . dьbьze- rik həjə. gьm . . . bьrcimə, mьn jəkxwar.

—Kədərejə? —Tu,—tukьг Gavrjuşa.—axьг Fedia nişan da qola pamidore. nə əw хакьн?

—Aj, pьş qola hane. Gavrjuşa cu. Fedla ma.

—Dьbə ky zь kolhozvane mə —Tu kiji? Fedia pьrs kьг zь bə?. nənas.

—Kolhozvane mə xwə vəna- —Nə mьn got? çinarьm, zь serə. gunde nezik. Le əw zara dьne kyda cu?

Zara bina xwə gьrti kətnə na- —Kyda we herə? tьştəki əjanə va bosten. mal,—çava wi da Fedla.

—Fərti əw bu, ky əw mə nə- —Le сьra təra nəcu? vine,—Gavrjuşa Fediara kьгə pьs- tə—pьst.

—Tu bьminə vьra, le əze zi —Əm təvaji nəhatьnə. bьbəzmə rastgьrtie. —Dərəngə. Te həri mal na- tьrsi?

Le mərje xwə vəşartьbu pьş —Xer.

qole əw ditьn u dəst pe kьг zu- —Əfəгьm. Rast əgiti,—„par- zu pamidor сьni. səkci“ paje Fedia da u disa nь-

Zaro nezik wi bun. heri bəг bь wi all, kyda cu Gav- rjuşa.

Əwi mərji pamitorəк avitə də- —Əm runen.

ve xwə u bь хəпьqандьni dəst —Tu rune, le əze bьsəkьпьm pe kьг cu. şpia.

Zara bь gyhdari wi nьherinə.

„Parsøkci“ runьşt.

—Bəle,—bь hersbuji çavda Fe-

—Məxorka tə tynə? pьrs kьг dia, tьlia xwə rast kьrl bəг bь nənas. tərje.

—Əz naқşipьm,—çava wi da Nəcalnike rastgьrte u sinor Fedia. Qole nezik ləqian. xwəkьrja (paгranicnika) dora qo-

„Parsøkci“ bьn kьңçьke kəv- la gьrtьn u „parsøkci“ gьrtьn. nьkra qьrmə dərхьst u gьrt bəг Rozəke şunda nəcalnike rast- gьrte əlami Gavrjuşa Mixajlovskij bь Fedia.

—Dəng dərxi əze tə bьkuzьm. u Fedia Dunaevskij kьг, ky wana Əw nava qolada ynda bu— kəmək daјə gьrtьnə şpionəki zəf Fedia be ləqandьn, səkьni, u gyh- məzьn u ky əskərə sinorxwəkь- da sər dəng. ri razibune dьdə wana u wana

—Ynda bu?—nьškeva Fedla rəwa dьkə bь peşkeşje zəf rьnd. bьhist dəngə nəcalnike rastgьrtie- şia nas. —Təгçmə kьг. Şellia Şəmo

Simak

Kamandire qocax

Dəst bь dərsa cara bu. Dərs- gьlikьm, tьşte qəwьmija: mьnra dare dərsxana sьşja tynəbu, şa- gьli kьriə ape mьn. Əw kamandi- gьrta qьrar kьгьn dərsxanəda kər re əskərə sorə, əw zəf—zəf salə, runə, sərhatja gьlikьn u bьhe- ky nava əskərə sordajə. Həla wi lьn dərsxane dьne dərse xwə rь- saxiva, сь saxi sora şər dьkьгьn hət dərbazkьn. mьqabьli spia.

—Aj, bьra Anahit gьlikə, zara Zara kər u gyhdari dьbьhist. təwəqət kьг. —Əre gьlikьгьna ape mьnə: nь-

—Pak,—Anahite got. Əw dər- ha əze gьllkьm ysa, сəwa ky ape kət, səkьni bəг stola dərsdar, bь mьn xwə—xwə gьli dьkə. bəкьгьna seri por dur хьst zь

—Wəxta şərə bazarvanije bu: ənje u сəve bələк bьlndkьгьne- çarəke, əmə sor 120 məri şiarl va, mina məzьna dəst pe kьг. zəf peşda cun bərbь dьzтьn u

—Əw, сь ky əze nьha wəra nьškeva mə dit, ky spia dora mə

gürtiə nava nəwaləkeda.—Əw hə u qəlaşt tsepa dьzтьп. Pəj mədəs bun 5—6 çara mə zedətyr. Əm pe bu ađyкьrьna tьvьngə u pullime nətyrsjan, сьmki zəf rьnd nasi ta, əm dərbazi pьšta top bun. çia bun, hьп zi mərə bu kaman— Le Ostar kuştьп? — fькьr—dirəki qocaxi əskərə məjisor. mişbuji got Kimike.— Mə həmuja zi zəf wi hьz dьkьr.

Əw məriki bь bezna ortə, nav- ne bezə,—hers bu Anahit. mьla fьrə deme bədəw bu. Əwi —Əm epeçəji dur kətyп, mə zь mə bu—mərə həlal: mina mə dit, ky zь mə kem bujə Ostar. zi əw bubu palə. Nьškeva mə dit çarəkeva zь

Anahit hьnəki kər bu u got— aliki dьne siarək we dazo te bər- are mьп zi bjə pale şəxte: əw bь mə, mə dəst xwəda nas kьr- həvaləki əwqa pak bu, mərə dь- əw həspe Ostar bu, le tə dьgo xar, vədьxar, radьza bьп konəki, siar Ostar niпə. Əm bəzinə ne- cəwa ky zь mə jək. zik, mə dit Ostar bu, le bawar- kьп xəgьqi. Mə əw zь həspe pə-

—Əm məriki qocax u hunar- ja kьr—mə dit ky se bьrin hənə zan bu, mə həmja bawar dьkьr sər: dydy je şur, jək ja gyle. Ka- ky əwe hunare bьvinə u əme mandire mə əw həmezкьri zera azabьп zь wi çie təng, u rast zi got: ysa bu. Cənd mərli bərəv bun —Tьşt nakə, əwe bьzi. Mə bь- bal həvale kamandir u dəst pe rine wi dьredan, zь tьvьngə nə- kьrьп şewr kьrьп. silke seкьr u Ostar bьr nəxwəş- xana əskərə mə. Ostar qəпç bu,

Jək zi xəbər dьdə Ostar udəs- le dəste raste xərab bu. Əw ida te xwə dьhəzinə, Ostarі Ukrajn mərə natə şer. mərə natə şer. bu şərkьrəki zь şərkьre qocax Vi çurəji kəmandire məji qo- bu. Məriki məzьni qalьп bu, cə- sax u aqьl aza kьr əmre mə. cə- wa darəkə paludajə məzьп: əw —Paşe,—zara kьrə qalməqalm: zь ty tьšta nədьtyrsia u ysa ru- Paşe,—Anahite çav da,—bьra dьпьştə sər həspe, tə dьgo qəj bьzi əskərə sər: əw zi parəkə həspejə. —Cь rьnd bu, bьra bьzi əskə-

Təri dьbu. Əm bь əmre kamandir re sor—zara kьrə qalməqalm. hazьr səkьribun. —Dərs kyta zu, zaro səkьniji —Dərs kyta zu, zaro səkьniji u kьrə qirin.—pəj mьп . . . sər pia dьstran kьlama əskərə sər. Cəwa ky ađy, mə həsp azotьп sor.

Тəгçтə кьr: Тəllia Şəmo

Ordja sorə məzьп u nəaltьuji

1918 sale zь pala u gyndja 22—e məhə fevraleda təmam dьvə wəki Ordja Sor hatijə təşkil- təşkilbu Ordja məjə Sor.

Ordja Sor xwəjidьkə sinore wə kьrьne, əw bərкə u nəaltьkьri, əw əte mə. kədərə zь aliye pala, məzьпə u qəwatə. gyndja u xəbatciye həmu dьnjae Sərқare Ordja Sor komisəre bь sərқarja həvale Staline hьzkь- xwəjikьrna wəlet həvale Klім iri sosializme əm sedьkьп. Voroşilovə.

Ordja Sor nava dьnjaeda ordi- Oktjabьrike pьcuk, gərəke kə təneje aliye hazьrbun u nəalt- hun zi pak naz kьп əgite sərқa- kьrja xwəda, je neta xwə danijə, re Ordja Sor. nə ky zь xəlqe wəlata zəvtkə, le Jaşəmişbə Ordja Sor. əwe xwəjdьkə wəlate mə, kədərə sosializm te seкьrьne.

Тəгçтə кьr. M. Saro

Ajroplanci

Fьrr, fьrr, ajroplanci,
Xwəfьrrik mina təjreki,
Kьrə govəkə məzьп
Berzer bu dər male, çan, çan.

U ajroplanci nəheri dərva
—Selam go zarno wəra
Novale komunae,
Xwəfьrika mьп wəra peşkeş
Тəгç. кьr. Mariama Saro

Qəbə dərheqə Ordja Sorda

Kənge pioner gəşk tob bun denic. Danə bələkərne paşmaja dora kamandır u kənge kər bun Denikin u Vrangel. Tərbətikə baş kamandır got.

Həvalne cüçək, huq zanıq əze Wan şarəda, he bərk bu u ha-dərheqə cüda wəra xəbərdəm? Wə siləhkərne ordja mə. Kamaq-

Qarəbalxəkə məzən bəynd bu. dir sərkar u peşkar bun Stəlin, Zə həmu aljava dəkərne qarın,— Fərunze, Voroşilov u Budjonin əre zanıq, dərheqə Ordja Sorda, beluke ordje sor dəbərən zə peş-dərheqə 16—də salja we. dəcujinəkə majin.

—Əre,—go kamandır,—le hə- 1918 sale həta 1921 saleda ma əz, cəwa kamandire ordja Urşetəda qarəkeva u ysa zi Zə-sor, gərəkı bezəm, wəki əz hini kəvkaseda(Andərkovkas) şər həbu Qarəbalxa ve forme nə bumə. hətanı ordja sor da hənçərandə- Bə tərbəti runen u bəbhen. ne həmu dəzəmne mə, le paş-

Wəxte 1917 sale bə sərkarja maje waqa rəvin wəlate kapita-Lenin mə Urşetəda da altkərne lista. Zə we dərə əwana dısa hukyməta kapitalista, Lenin got-dəşerəbandən, wəki dərkətəna mərə lazəm təzə qəwət, ordija mərəqəbəl mə, şər dəst pe kərne, proletariate—ordja sor. Bəj we le ordja məjə qəwət bə əgilti xəwə jəke dəzəmne mə cəwa hyundyrda, dəkər sinore mə. Fəransija, Ang-ysa zi dərva rəhətije nadnə mə, İja u Lehastane nədərwin bə aş-u 1918 sale 23—e məha fevrale-kərə dərkətəna mərəqəbəl mə bə-da, dəst pe bu təşkilbuna ordja kərne şər. Ysa zi kəmək də-məjə sor. Wədəki kında bə sər-danə mə bəre mə nava wəlate qarja komunista, əw ordi dəst kapitalistada,—palə u əskərə in-pe kər xəbat mərəqəbəl gələ dəz-ğlabci.

məna, mərəqəbəl generala u mıl- Kənge wəlate mədə bu rəhətli kədara. u azajı, mə dəstpekər səkəndə-

Danə hənçərandəne Kolcak, Ju-ne malhəbuna xəwə ordja sor

bu şkoləkə əskərije məzən. Ve wəki duxazən rəhətije, le wəki şkoleda hər sala palə u gyndije kapitalist hycumi sər mə nəkən, çahı bə həzara ylm dəst tınən u mə dajə qəwət kərne ordja xəwə-hin dəvən altkərne dəzəmne. Əwa-jə şor.

na hin dəvən rast nişan gərən, Həvale Stalin, rast dəgot, wəki rast aqərkerən u baş hınlı texni-əm şər nəxwəzən, le zə xəwəja-ka ordije dəvən. xəwə zi cərəkək zi nadənə dəzəm-ne xəwə.

Nə axır dəzəmne mə qəwətə ne xəwə. Bə we jəke kamandır qəsa xəwə bə texnika xəwəva u bona hənçə-randəna we ysa zi lazəmə texni-kyta kər, le we dısa wədəki kən-da be mə bəvinə.

Nava həmu dənjadəda, əmən Təgə. kər. Mariama Səro

Şoqənts

Bər Sinor

Şəvəkə bəhare, Vacik zə mala ml dəne cəwa ky sikə rəş dələ-xwə dərkət: dənge sə bəhistəne-qə. Əwi tərəkə səvək kərşand, le va əwi nəheri dora xəwə, le ty dəst xəwəda da altkərne əw tərş tərş nədit. gynde Vacik tədə bər u dəha nəzikbuji bərbə kəvja sinor bu, rəx cem, bawarkən cem, xəwə vəşart pəş kəvərəkı u cənd gav dur. dəst pe kər gyhdarlı nəheri, ky

Zə mala Vacik nəzikja sədmet-kyda dəcə əw sl. Sl bərə—bərə ra dur posta əskərə sinor xəwəji- nəzikl cem dəbu u dəha u dəha kərne bu, kədərə ky nəfərə əs-məzən dəbu. „Nə, dəzəmne? fə-kərə sori qərawyl səkənı bu u bə kərı Vacik bira xəwəda, qəj dəx-nəherandənəkə be ləqandən də-wazə zə cem dərbaz bə. Əw şaş nəheri bər bə tanga hərdy həfa nəbu. Sia rəşə ky bərə — bərə nəbə ky şpon, jəne mərle dəz-dəha nəzikl cem bu, buçure mər-mənı wəlate mə sinor dərbaz bə. jəjı təmam, je ky cəwa gəhiştə

Həma əw bu, Vacik dəxwəst cem sər zək vələzja u kərkaşbu-tekəta male, nəşkeva dit alje ce-ji kətə nava ave.

Vacik dysyrmişbu. Сь бькә? interesәкә дьһа мәзһн gyhda сәр Banzdә bal qәrawьl әlamәtje бь- mәрje зь сәm дәрбаз bubu, je de, jane һәрә әлами dia хwә бь- кә? Әwi qьrar кьrja реşһн. Na- nava қолә nezikda. Wi сaxи dia va тәрjeda һewәһewә, әw бәzia Vacik дәркәтьбу u Vacik дьгәрja. бәр бь poste. Nәfәra Sorә qәra- Vacik бь сурәки әлами de кьr, ky wьl Vacik nas дькьr, сәwa ky әwi вьrә u бь şyxylәki fәrzva әw neziki poste bu, дәst хwәda дьredajije. De хwәst заньбә әw gazi кьr: сь тьstә,—neziki Vacik bu.

—Hәvale Jefimovic:

—Қия?—дәst хwәda сava wida сьma wәхта зь male дәртеji ida nәfәra sorә qәrawьl. пaxazi vәgәri?

—Әw әзһм, Vacik.

—Dae, dae ьss!!,—zәf rәhet

—Сь һәjә? сь дьхәzi нивә сava we da Vacik,— nava van şәve? қолә nezikda мәрiki хwә vәşartje, әz qәrawьlje сәр wьl дькьм, ty бьльнд хәбәр нәдә.

—Aj, дәra һana,—got Vacik binьriji,—alje сәmi дьне jәk қә- тә nava ave, bona дәрбazi alje мә бә.

De fәm кьr ky şьхyl сәwanә. We дәqe neziki wana bun қомә- кә nәfәre әскәre sorә qәrawьl, бь сәрқарja kamandır.

Nәfәra әскәre sor gyhdarja хwә дьһа тuz кьr u dlt, ky rasti ne- zikja сәd metrә зь wьl дуртьr, ze- re ньқткәкә рәş nava әveda дь- ләдә. U сьmki dora poste, бь qә- jilja қanuna әскәre sor ty сарә izьн тьпә be һьştьne, lәma zi qәrawьl бь telephone әлами пәcal- nike qәrawьlje кьr.

—Wә вьra ditjә je ky зь si- nor дәрбаз буjә? рьrскьr kaman- dir зь dia Vacik.

—Ty һәрә,—got nәfәra әскәre sor u gyh бьдә сәр әwi мәрje дьrәvә.

—Kyre мьн ditjә,—got de, u тьljә хwә дьрез кьr бәр бь alje қола.

Vacik zi дьһа qәwәt stәndи na- va қьrрандьнәкә сәvada disa paş- da бәzia. Сәwa ky әw гьһiştә рәх mala хwә, дәst pe кьr бь

—Aha дәra һana хwә vәşart,- хwә авлте пав хәбәрдәne, Vacik дәnge хwә gyhast кьrә mina дәn- ge мәрje мәзһн. U реşia нәfәre sor қәтl әw rast cu бәр бь we дәre, қәдәre ky хwә vәşartьбу мәрje зь sinor дәрбазбуji.

—Aha wedәre хwә vәşart,—

Vacik got u сәкьни бьпьһerә сь дьһа. Әwi zәf һәlal Vacikra u we бьqәwьmә. Nәfәre sor дәst dia wьra қьsә дькьr.

хwәda dora қола гьртьн. Дәst pe —Vacik,—wa дьgot нәfәra sor кьрьн фәsal neherin nava қола. sinor хwәjkьri,—әgiti кьrjә, әwi We sekunde hatә бьһистьне дәnge ditjә şpione дәwlәta wәlate дәрә- қьrme. Je sinor дәрбазбуji бу. кә. Зь sledstvie (рьrскьrьне) әjan Әwi хwә тәландьбу бьн қоләkeda бу, ky әw мәрje зь sinor дәрбаз u агьr дькьr сәр нәfәre sor. Тә- бу hatьбу wәlate мә, bona nete qinjә gyla hatә бьһистьне сәнд дьзмьnjejә баşqә. Әfәrьm тәra, сара ysa zi зь alje нәfәre sor. Le Vacik сан, ky тә қомәk да мьн бь ахьrje әw мәri hatә гьртьне. u мә дьзмьн гьрт.

Ньнда mala Vacik нәfәre sor u kamandır дьl razibunәкә мә- зьн данә Vacik u dia wьl bona қульха wana кьr.

дьхьst u дьgot: —Vacike мьни аqьлә, әw ть- вьng агьrкьrьне zi һип дьбә,— wәki ky paşә бьбә sinorхwәjikь- рәki рьнд u бь әgiti хwәj бькә wәlate мәji sosialistije.

Rozьra дьне нәfәra sor Efi- movic hatьбу gynde Vacik teda

Тәрғтә кьr. Тәllia Şәmo

123

Faint, illegible text visible on the left page, possibly bleed-through from the reverse side.

« Ազգային գրադարան »

NL0229820

71

50. 595

МАТЕРИАЛЫ К XX ГОДОВЩИНЕ
КРАСНОЙ АРМИИ
ДЛЯ ДЕТСКИХ САДОВ